

MINISTERUL EDUCAȚIEI

LITERA

Oana-Mari Solomon

Cristina Rizea

Daniela Stoicescu

Educație plastică

7

Manual pentru clasa a VII-a

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Oana-Mari Solomon

Cristina Rizea

Daniela Stoicescu

Educație plastică

Manual pentru clasa a VII-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin Ordinul de ministru nr. 5420/04.07.2024.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2024–2025.

Inspectoratul școlar

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Educație plastică. Manual pentru clasa a VII-a

Oana-Mari Solomon, Cristina Rizea, Daniela Stoicescu

Referenți științifici: Lect. univ. dr. George Moscal, Facultatea de Arte Plastice, Universitatea Națională de Arte, București
Prof. gr. I drd. Vlad-Dan Perianu, Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

Copyright © 2024 Grup Media Litera

Toate drepturile rezervate

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Mihaela Spurcaci

Corector: Carmen Bitlan

Credite foto: arhiva Litera, Shutterstock

Ilustrație copertă: Shutterstock

Copertă: Lorena Ionică

Tehnoredactare și prepress: Ana Vârtosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Educație plastică: Manual pentru clasa a VII-a /
Oana-Mari Solomon, Cristina Rizea, Daniela Stoicescu. –
București: Litera, 2024

ISBN 978-630-342-047-9

I. Solomon, Oana-Mari

II. Rizea, Cristina

III. Stoicescu, Daniela

811.111

CUPRINS

Scrisoare deschisă – introducere	4
Structura manualului	5
Portofoliul. Fișa de observare a comportamentului. Proiectul	8
I. TEHNICI ȘI LIMBAJ PLASTIC	9
Lecția 1: Recapitulare	11
Lecția 2: Valorația creion-cărbune	14
Lecția 3: Modularea formelor și texturilor prin valoare	16
Lecția 4: Efectul spațial al culorilor	19
Recapitulare și evaluare	21
II. PERSPECTIVA	23
Lecția 1. Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului	25
Lecția 2. Studii după natură: natură statică	35
Lecția 3. Studii după natură: peisaj	39
Recapitulare și evaluare	44
III. COMPOZIȚIA	45
Lecția 1. Compoziția plastică cu mai multe centre de interes	47
Lecția 2. Compoziția statică	49
Lecția 3. Compoziția dinamică	51
Lecția 4. Portofoliul de documentare	53
Recapitulare și evaluare	54
IV. COMPOZIȚIA DECORATIVĂ	55
Lecția 1. Compoziția decorativă: stilizarea	57
Lecția 2. Principii decorative: repetiția	61
Lecția 3. Principii decorative: alternanța	62
Lecția 4. Principii decorative: simetria	63
Lecția 5. Jocul de fond	65
Recapitulare și evaluare	68
V. ISTORIA ARTEI ROMÂNEȘTI	69
Lecția 1. Preistoria și Antichitatea	71
Lecția 2. Epoca Medievală	74
Lecția 3. Arta românească în secolul al XIX-lea	78
Lecția 4. Arta românească în prima jumătate a secolului XX	81
Recapitulare și evaluare	84
Recapitulare și evaluare finală	85
Autoevaluare de grup	87
Dicționar	88

Draga noastră elevă/Dragul nostru elev,

„Într-o zi, un tânăr a venit la studioul renumitului artist plastic spaniol Pablo Picasso și i-a spus:

- Maestre, am venit să învăț. Cât timp mi-ar trebui să devin un mare artist ca tine?
- Cel puțin zece ani, răspuse Picasso.
- Cum? Zece ani? Așa de mult? se miră tânărul.
- Dacă stau să mă gândesc mai bine, chiar douăzeci de ani, continuă artistul.
- Ești sigur? Asta nu sună deloc bine. E mult prea mult... Picasso îl privi în ochi și îi declară simplu:
- Mie mi-a luat întreaga viață.“

(<https://www.points-of-you.ro>)

Scurta povestire de mai sus este mesajul nostru de suflet pentru tine și se referă la PERSEVERENȚĂ.

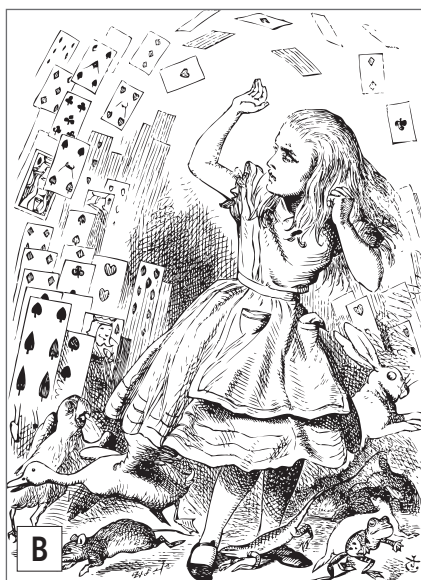
Până în clasa a VII-a ai făcut deja pași importanți în explorarea conceptelor specifice disciplinei *Educație plastică*, de aceea, în acest an școlar îți propunem să te uiți cu mai multă atenție la felul în care arta plastică îți poate schimba viața, așa cum o fac și textele literare ilustrate prin imaginile de mai jos.

Activitățile de învățare din acest manual sunt gândite astfel încât să te ajute să faci conexiuni cu ceea ce înveți la celelalte discipline și îți oferă prilejuri:

- ✓ de a afla cunoștințe noi;
- ✓ de a aplica și experimenta, comunicând gânduri și emoții prin desen și pictură;
- ✓ de a te inspira din viața și experiențele artiștilor;
- ✓ de a manifesta atitudini și comportamente pozitive în experiențe diverse.

Privește Portofoliul, Proiectul, Fișa de observare a comportamentului, paginile de Recapitulare și (Auto)Evaluare ca pe niște popasuri în care să reflectezi la implicarea ta în cunoaștere.

Un an cu drag de învățare!

Povești care au schimbat lumea: *Micul prinț*, *Alice în Țara Minunilor*, *Don Quijote de La Mancha* (fig. A, B, C).

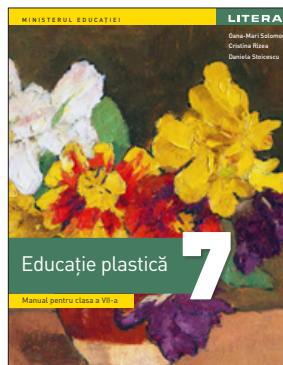
STRUCTURA MANUALULUI

VARIANTA TIPĂRITĂ

Manualul de **Educație plastică** pentru clasa a VII-a este structurat pe 5 unități de învățare, care dezvoltă conținuturile din programă. Prezentate într-o formă deosebit de atractivă, lecțiile cuprind exemple de activități de învățare care conduc la formarea de competențe specifice disciplinei.

Organizarea conținutului permite crearea de conexiuni cu celelalte discipline studiate.

PAGINI DE DESCHIDERE ALE UNEI UNITĂȚI

Numărul și titlul unității de învățare

Conexiuni cu viața de zi cu zi, cu vechile cunoștințe, cu informații de la alte discipline sau prilejuri de reflecție în strânsă legătură cu formarea de noi competențe din unitate.

Imagini sugestive pentru reactualizări sau pentru crearea de noi contexte de învățare.

Rutine de gândire vizibilă

Imagine sugestivă pentru noile concepte specifice disciplinei, pe care copiii le vor descoperi în fiecare unitate de învățare.

Titlurile lecțiilor și Competențe specifice

PAGINI DE LECȚIE

Rubrica *Explorez lumea din jurul meu*

Imagini corelate cu informațiile din text

Rubrica *Descopăr cunoștințe noi*

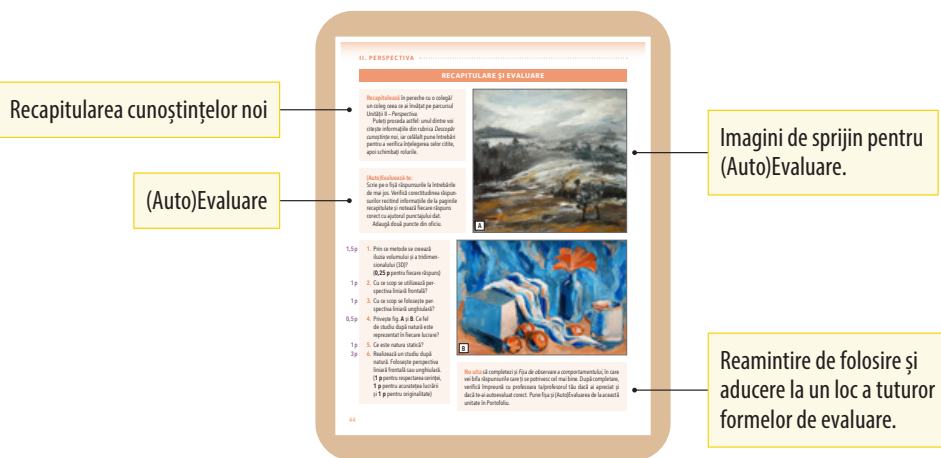

Rubrica *Mă inspir din experiența artiștilor*

Rubrica *Aplic și experimentez ce învăț*

PAGINĂ DE RECAPITULARE ȘI (AUTO)EVALUARE

RUBRICI ALE MANUALULUI

Rubricile din manual sunt marcate cu benzi colorate și sunt scrise cu fonturi colorate, în strânsă legătură cu cromatica fiecărei unități.

Cunoștințele noi sunt așezate pe fond gri, pentru a fi observate cu ușurință.

Prin cele două **Pagini de deschidere** din fiecare unitate se urmărește dezvoltarea gândirii vizibile a elevilor și stimularea curiozității de a învăța. Pe aceste două pagini sunt precizate titlurile lecțiilor și competențele ce urmează să fie formate.

LECȚIA 1. Titlul lecției – titlurile lecțiilor

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Observarea cu atenție a realității și realizarea de conexiuni între viața reală și exprimarea acesteia prin intermediul educației plastice; prin această rubrică răspundem la întrebarea de ce să învăț și reflectez la ce îmi va folosi ce voi învăța.

Mă inspir din experiența artiștilor

Zona de formare de comportamente și atitudini inspirându-te din felul în care artiștii au privit viața și au redat-o în operele lor.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Familiarizarea cu informații și concepte noi specifice disciplinei, învățare prin descoperire; se regăsește în manual în casetele cu text scris pe fundal gri.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Zona de punere în practică a cunoștințelor și a conceptelor noi învățate în directă legătură cu viața elevului.

Paginile de **Recapitulare și (Auto)Evaluare** – recapitulările sunt *stații de oprire* în care elevii reorganizează informațiile noi învățate, lucrând în mod interactiv, prin cooperare în grupuri mici; prin Evaluare și (Auto)Evaluare se realizează monitorizarea progresului făcut.

Cuvintele notate cu * se regăsesc explicate în dicționarul de la sfârșitul manualului.

Competențe generale și specifice, conform programei școlare pentru disciplina *Educație plastică*, clasa a VII-a, aprobată prin ordinul Ministerului Educației Naționale nr. 3393/2017:

- 1. Receptarea cu sensibilitate și spirit critic a mesajelor artistic-vizuale în scopul formării culturii artistice de bază**
 - 1.1. Interpretarea de mesaje și semnificații transmise prin limbaj artistic în cazul artelor decorative
 - 1.2. Analizarea valențelor expresive ale limbajului plastic în compoziții diverse
 - 1.3. Recunoașterea unor forme de comunicare artistică, plastică și decorativă, pe teritoriul României
- 2. Utilizarea de instrumente și tehnici variate specifice artelor vizuale plastice și decorative**
 - 2.1. Utilizarea limbajului plastic, a tehnicilor și instrumentelor variate în cadrul studiului după natură și/ sau compoziției
 - 2.2. Valorificarea valențelor expresive ale limbajului plastic în studiul după natură și/ sau compoziției
- 3. Exprimarea ideilor, a sentimentelor și a mesajelor, utilizând limbajul artistic-vizual în contexte variate**
 - 3.1. Explorarea unor modalități noi de exprimare a ideilor, a sentimentelor și a mesajelor prin compoziții plastice
 - 3.2. Conceperea de produse artistice creative, originale și funcționale, în cadrul unor evenimente la nivel local sau la nivel de comunitate

VARIANTA DIGITALĂ

Varianta digitală cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus o serie de activități multimedia interactive de învățare (AMII): animate, statice, interactive.

AMII animate
filmelețe sau animații

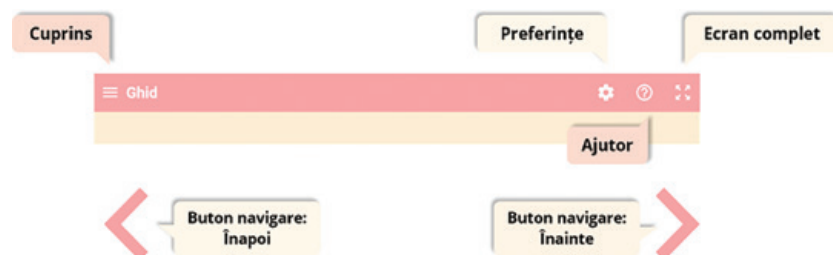

AMII statice
galerii de imagini, informații suplimentare

AMII interactive
jocuri sau exerciții, la finalul cărora elevul poate verifica corectitudinea răspunsurilor oferite

Paginile din manual pot fi vizionate pe diverse dispozitive (desktop, laptop, tabletă, telefon), oferind o excelentă experiență de navigare.

Activitățile multimedia interactive de învățare încurajează elevii să-și dezvolte gândirea critică și să-și sporească interesul și cunoștințele.

Navigarea în varianta digitală permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

PORTOFOLIUL

Ai aflat că în fiecare unitate există rubrica *Aplic și experimentez ce învăț*. Te încurajăm să adaugi și să păstrezi într-un **Portofoliu** lucrările. Astfel, la final de an, vei avea dovada activității tale. Pentru a putea urmări mai ușor progresul făcut, te poți autoevalua la finalul fiecărei unități, urmărind criteriile date. Dacă este cazul, poți alege să completezi/îmbunătățești pe parcurs anumite produse din portofoliu.

Criteriul	Da/În totalitate	Parțial	Nu/Niciodată
Realizarea aplicațiilor propuse la fiecare lecție din unitate.			
Respectarea cerințelor din aplicație pentru fiecare lucrare.			
Produse finalizate.			
Originalitate în realizarea aplicațiilor.			

FIȘA DE OBSERVARE A COMPORTAMENTULUI

Creează-ți obiceiul de a-ți autoevalua comportamentul și atitudinea. Este un obicei care te poate ajuta să te cunoști și să te înțelegi mai bine. La finalul fiecărei unități, poți adăuga în Portofoliu **Fișa de observare a comportamentului**, în care vei bifa în dreptul răspunsului care ți se potrivește cel mai bine. După completare, verifică împreună cu profesoara/profesorul tău dacă te-ai autoevaluat corect.

Comportamentul	Niciodată	Uneori	Deseori	Întotdeauna
Am dovedit interes în învățare la disciplina <i>Educație plastică</i> .				
Am participat activ: am întrebat, mi-am spus părerea, am cercetat diverse surse etc.				
Am cerut ajutor când am avut nevoie.				
Când am greșit, am folosit greșeala ca prilej de învățare.				
Am adunat toate lucrările în Portofoliu.				
Am cooperat cu colegii în realizarea proiectelor de grup.				

PROIECTUL

La disciplina *Educație plastică*, cel mai ușor înveți prin acțiune, aplicând noțiunile, cu creativitate, de aceea, pe parcursul acestui an vei avea de realizat mai multe **proiecte** (sau mini-proiecte). Proiectul este un mod de învățare și de evaluare valoros și atractiv, pentru că îți va permite să alegi direcții diverse de rezolvare a provocărilor, potrivite felului tău preferat de a face lucrurile. În cadrul învățării prin proiect, poți lucra individual, dar și în perechi sau în grupuri mici, prilej minunat să-ți exersezi spiritul de echipă, colegialitatea, toleranța și dialogul.

În **(Auto)Evaluarea unui proiect** te poți ghida după următoarele propuneri de criterii și punctaje:

- proiectul răspunde cerinței: **2 p.**
- noțiunile specifice disciplinei sunt aplicate corect: **2 p.**
- se observă creativitate în aplicarea noțiunilor și în folosirea materialelor: **2 p.**
- proiectul are acuratețe (a fost realizat îngrijit): **2 p.**
- a existat colaborare (profesor-elev, elev-elev etc.): **1 p.**
- poți spune ce lecții ai învățat: ce a mers, ce ar fi putut merge mai bine etc.: **1 p.**

Total: 10 puncte

I. TEHNICI ȘI LIMBAJ PLASTIC

A

B

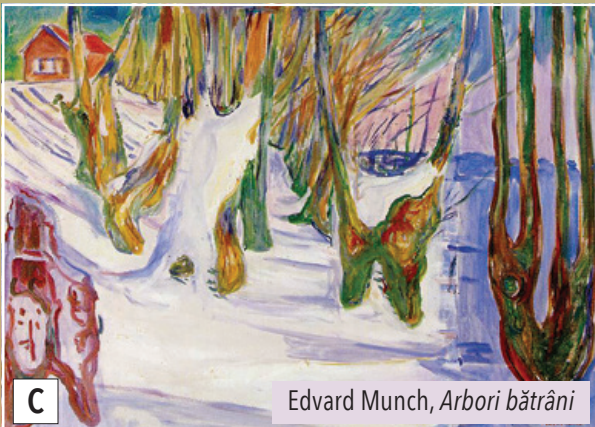
Isaac Levitan, *Un copac uscat lângă drum*

Citește citatul de mai jos și privește cu atenție imaginile de pe această pagină.

Pentru copaci, setea este mai greu de îndurat decât foamea. Asemenea unui brutar care are mereu suficientă pâine, copacii își pot liniști imediat stomacul prin fotosinteză. Dar cum nici cel mai bun brutar nu poate coace fără apă, și la arbori s-a zis cu producția de hrană, dacă nu au umiditate.

*Un fag matur poate pompa zilnic în crengi și în frunze peste 500 de litri de apă și va face asta atât timp cât va avea ce să extragă din adâncuri. Dar dacă asta s-ar întâmpla vara, în fiecare zi, solul s-ar usca imediat. De aceea, proviziile se fac iarna: acum plouă, iar consumul în această perioadă se apropie de zero, pentru că aproape toate plantele iau o pauză. Împreună cu rezervele din subteran, acumulate din precipitațiile de primăvară, apa colectată le ajunge până la începutul verii. Însă atunci trebuie, cel mai adesea, strânsă cureaua. E suficientă o arșiță de două săptămâni și arborii intră în încercătură. (Peter Wohlleben, *Viața secretă a copacilor*)*

Ce crezi despre cele două modalități de a vorbi despre arbori, cu ajutorul cuvintelor și vizual?

C

Edvard Munch, *Arbori bătrâni*

D

Privește cu atenție reproducerea

Gustav Klimt, *Mărul*.

- Ce vezi?
- Ce crezi că reprezintă?
- Ce te întrebi?

Leția 1: Recapitulare

Leția 2: Valorația creion-cărbune

Leția 3: Modularea formelor și
texturilor prin valoare

Leția 4: Efectul spațial al culorilor

Competențe specifice:

1.2.; 2.1.; 2.2.; 3.1.

LECȚIA 1. Recapitulare

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Ai observat în anii trecuți, studiind conceptele specifice disciplinei, că, de cele mai multe ori, artiștii plastici au stiluri personale, ușor de recunoscut, datorită tematicilor, a subiectelor care îi interesează, dar și a **tehnicilor de lucru**. Acestea din urmă sunt în strânsă legătură cu **materialele și instrumentele folosite**.

De exemplu, atunci când spunem Egiptul antic (mil. III î.Hr.–sec. I î.Hr.) ne gândim la piramide, hieroglife, dar și la imaginile pictate care comunică informații despre viața oamenilor de atunci (fig. **A**).

Sau, privind *Impresie, răsărit de soare*, pictat de Claude Monet (pictor francez, 1840–1926), vom fi impresionați de starea pe care a surprins-o și a redat-o artistul cu ajutorul contrastului cromatic (fig. **B**).

Ștefan Luchian (pictor român, 1868–1917) a realizat mai multe peisaje în pastel. El spunea: *Cu pastelul lucrezi repede. Fumul argintiu care împrăștie din sălcii în lumina de amurg, în pastel îl prinzi mai ușor* (fig. **G**).

În exemplele date este vorba despre o amprentă personală, rezultată din felul unic de a vedea și interpreta lumea, care face recognoscibile* creațiile lor, față de alte creații artistice.

Îți amintești?

Pictura în **tempera** este una dintre cele mai vechi tehnici de pictură. Culorile tempera sunt formate din amestecul de pigmenți cu un liant (gălbenuș de ou, miere) solubil în apă și se aplică cu pensula în straturi subțiri, transparente sau semi-opace, pe diferite tipuri de suport: hârtie, carton, lemn, perete.

Egiptul antic, detaliu pictat din mormântul lui Khnumhotep

Îți amintești?

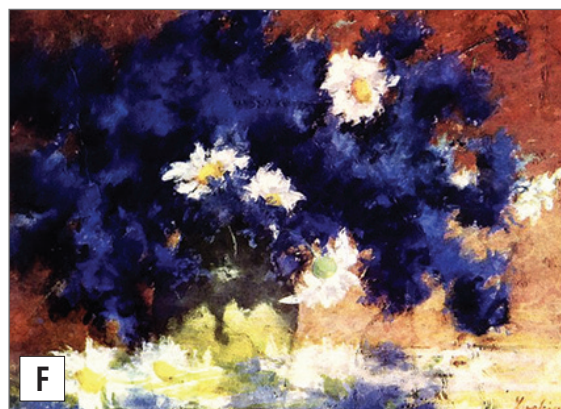
Pictura în **ulei** este tehnica de pictură cu pigmenți legați printr-un liant de ulei care tinde să se usuze, de regulă ulei de in.

În Europa, tehnica picturii în ulei a început să fie folosită din secolul al XII-lea și preponderent din Renaștere, când a înlocuit aproape în totalitate pictura în tempera. Fiind ușor de modelat pe suportul pentru pictură (pânză, carton, lemn, zidărie etc.), cu pensula sau cu cuțitul de paletă, culorile de ulei permit reveniri repetate asupra picturii, ceea ce ușurează munca de căutare a unui artist, până când ajunge la forma potrivită pentru a-și exprima gândurile și emoțiile.

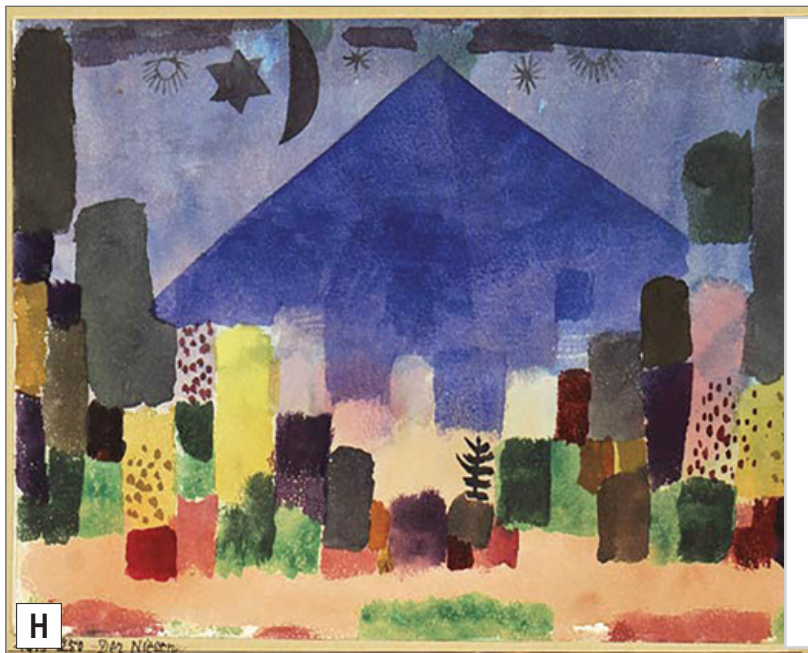
Mă inspir din experiența artiștilor

Mai mult decât oricare alt pictor român, Ștefan Luchian a iubit florile. Gingășia și prospețimea lor îl ajutau să-și uite suferința. Le iubea coloritul și încerca să surprindă în compoziții frumusețea lor simplă. Le așeza în oale de pământ, fiindcă sunt de la noi, le stă frumos într-o oală făcută tot la noi și punea cu mare grijă câteva flori pe masă, la baza vasului, pentru a lărgi baza compozițională. Florile lui Luchian, *Garoafe* (fig. C), *Anemone* (fig. D), *Dumitrițe* (fig. E), *Albăstrele* (fig. F), vibrând de viață, incandescente*, impresionante prin măiestria execuției și prin conținutul emoțional transmis pot fi considerate pagini dintr-un jurnal intim desenat cu penelul*.

Sălcii la Brebu este unul dintre peisajele realizate de Luchian în **pastel** (fig. G). Pastelul este o tehnică artistică de pictură care folosește bețișoare sub formă de creion, compuse din pigment pudră amestecat cu un liant. Este o tehnică sensibilă – manevrarea bruscă a lucrării poate duce la „scuturarea” pastelului de pe suport. Lucrările realizate în pastel au un aspect proaspăt și catifelat. Ele trebuie păstrate cu atenție, expuse în rame cu geam.

Artistul elvețian Paul Klee (1879–1940) a realizat lucrarea *Muntele Niesen* (fig. H), fiind inspirat de acest munte din Alpii elvețieni, munte care are o formă piramidală, motiv pentru care i se mai spune și Piramida Elveției. Lucrarea a fost realizată de pictor pe hârtie, în **acuarele**. În această tehnică culorile sunt transparente, iar pictorul le-a aplicat în mod decorativ, formând contraste cromatice și de valoare.

Îți amintești?

Acuarelele sunt culori obținute din amestecul pigmentilor cu un liant (gumă arabică) care se diluează cu apă, iar hârtia pe care se pictează trebuie să fie de foarte bună calitate, să fie groasă și texturată.

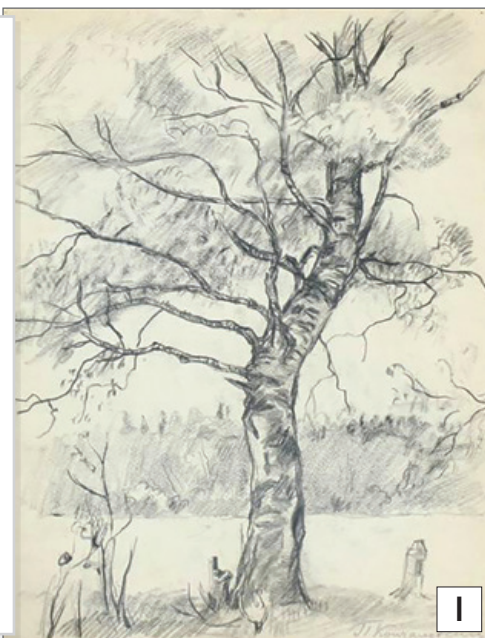
Henri Matisse (pictor francez, 1869–1954) spunea că *desenul înseamnă punerea unei linii în jurul unei idei*.

A trasa liniile potrivite, adică **a desena**, se învață, așa cum se învață cititul, scrisul și socotitul. Orice artist, fie el pictor, sculptor, grafician, scenograf, ceramist etc. și-a început căutările artistice experimentând întâi prin desen.

Îți amintești?

Liniile puse una lângă alta (hașurare), mai des sau mai rar, formează valoarea prin care se realizează volumul formei desenate. Linia continuă, neîntreruptă, atunci când își schimbă grosimea, devine linie valorată și poate, la rândul ei, să sugereze volumul. Uneori, hașurile sunt foarte fine, adică liniile valorate sunt desenate foarte des, încât, pe unele zone, au aspect de pete valorate (fig. I).

Piotr Koncalosvki (pictor rus, 1876–1956), *Mesteacănul*

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Referindu-se la arta sa, Luchian spunea: *Natura nu trebuie s-o imiți, nici să o copiezi, trebuie să lucrezi în felul ei... Cum se poate lucra în felul ei? Să știi să observi, asta-i cheia... Natura îți dă povețe, când te pricepi să observi. Noi, artiștii, privim cu ochiul, dar lucrăm cu sufletul.*

(Vasile Drăguț, *Album Ștefan Luchian*)

Scrie pe o fișă un scurt eseu argumentativ plecând de la enunțul *Noi, artiștii, privim cu ochiul, dar lucrăm cu sufletul*. Tu ai simțit acest lucru în timpul orelor de *Educație plastică* din clasele anterioare? Explică. Pune fișa cu esul în Portofoliul tău.

LECȚIA 2. Valorația creion-cărbune

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

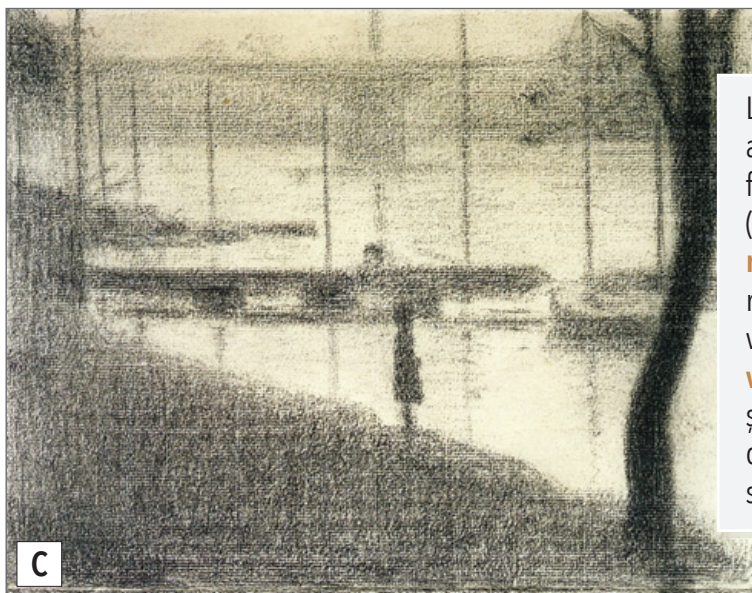
În drumurile sau în călătoriile pe care le faci, se întâmplă ca privirea să-ți fie atrasă de anumite lucruri și să simți impulsul de a *prinde* vizual imaginile respective, pentru a le transforma în amintiri, fiindcă le asociezi cu anumite gânduri și emoții (fig. A)?

Pasionații de artă plastică apelează la desen sau pictură și mai puțin la fotografie, pentru că desenul este spontan și facilitează exprimarea trăirilor interioare ale persoanei în legătură directă cu ceea ce observă. Este expresia libertății și o modalitate autentică de a arăta ce gândești și simți, fără a folosi cuvinte. În plus, poți modifica realitatea, fără a o copia, cum spunea Luchian (fig. B).

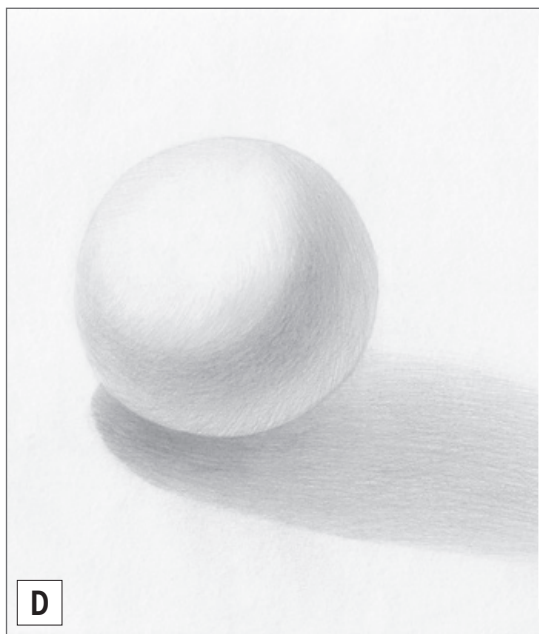

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

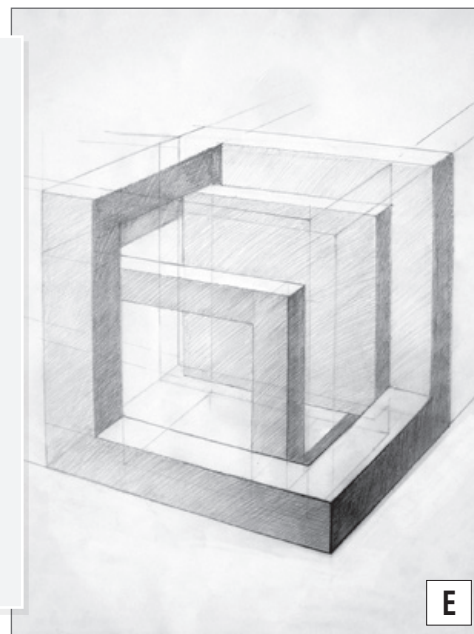
În desen, **valorația** este haina materială, concretizarea valorii prin tehnica creionului sau a cărbunelui. A face valorație în desen înseamnă a dirija conștient lumina și materia cu ajutorul creionului sau al cărbunelui. Pentru realizarea unei lucrări armonioase și echilibrate, în creion și/sau cărbune, se ține seama de: **paginarea/compunerea** elementelor în pagină, de **proporționarea** și **construcția** lor, de **valorile** acestora.

Lucrarea *Podul de la Courbevoie* a fost realizată în creion de pictorul francez Georges Seurat (1859-1891) (fig. C). El a obținut **efecte de valorație** prin micșorarea obiectelor reprezentate și diluarea intensităților valorice. Artistul a folosit **contrastul valoric**, contrastul de cantități mari și mici, de suprafață-linie și de gradeurile valorice. Astfel, el a creat senzația spațiului larg, generos, real.

Valorația devine evidentă atunci când pe un obiect apar toate intensitățile de lumină. La corpurile rotunde, intensitatea de lumină și umbră maximă nu se găsește la conturul forme, ci în interior (fig. **D**). Prin contrast, la corpurile cu plane drepte și muchii, intensitatea maximă de lumină și umbră se găsește la contactul suprafețelor (fig. **E**).

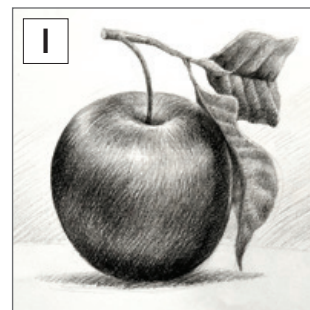
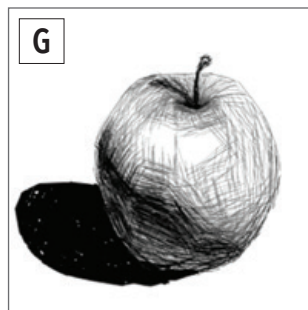
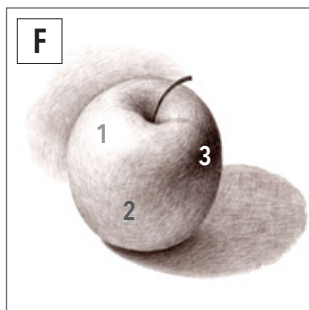

Metode de realizare a valorației în creion sau în cărbune:

1. Valorația se aplică succesiv, din aproape în aproape: lângă prima valorație aplicată se pune a doua, iar lângă cele două, a treia. Astfel, se va crea un suport de plecare și comparație tot timpul.
2. Un volum are cel puțin trei valori: lumina, penumbra și umbra. Se valorează tonalitatea neutră a volumului, apoi se adaugă lumina și umbra (fig. **F**).
3. Valorația transparentă. Se folosește fondul deschis ca suport; el se acoperă gradat, dar trebuie să se vadă prin straturile de hașuri suprapuse pe direcții diferite (fig. **G**).

Deosebirea dintre creion și cărbune constă în gradul de plasticitate pe care îl conferă fiecare tehnică. Cărbunele, prin caracteristicile lui, conferă o expresivitate aparte desenului. Uneori, desenul în cărbune seamănă cu o pictură în alb-negru; modulațiile de intensitate și de grosime ale hașurilor sunt atât de puternice, încât, în anumite zone, au aspect de tușă (fig. **H**).

Valorația se realizează și pe zonele de fundal (fig. **I**).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Realizează un desen în care să folosești valorația în creion sau în cărbune, cu subiect la alegere. Urmărește să redai volumul (lumină, penumbra și umbră) și degradeuri de valoare. Poți să te inspire din imaginile din lecție.

LECȚIA 3. Modularea formelor și texturilor prin valoare

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Natura își repetă formele anotimp după anotimp (fig. A). Cu toate acestea, nu ne plictisește niciodată. De ce oare?

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Modularea este o tehnică prezentă și în desen, și în pictură, și în sculptură. Prin modulare se înțelege folosirea unei unități de măsură unică, de bază (modul), care, prin repetare, ajută la construcția operei de artă (fig. B).

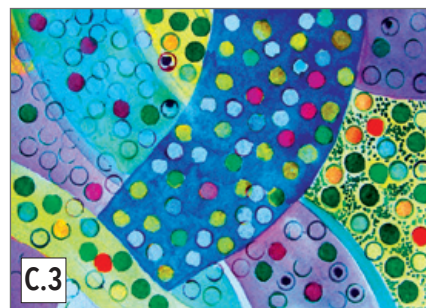
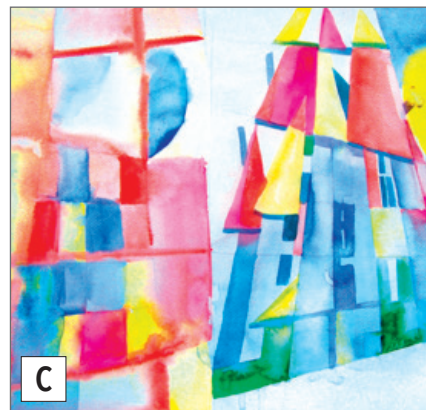
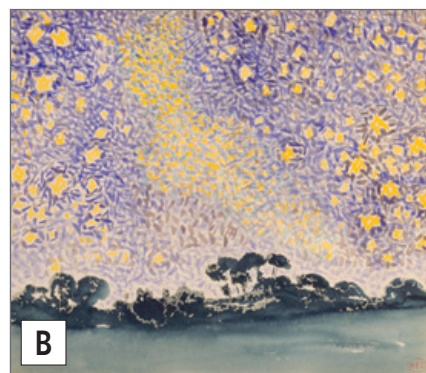
În pictură, modularea se poate realiza:

- prin suprapunere transparentă;
- prin divizarea tușei de culoare;
- prin reprezentarea tonalităților cromatice.

A. Modularea realizată prin suprapunere transparentă pune în evidență formele (fig. C). Tehnica constă în pictarea elementelor cu acuarele în straturi, peste culori deja uscate.

Pași posibili:

- se schițează ușor liniile direcționale care vor organiza spațiul plastic (fig. C.1);
- se dă un strat de acuarelă;
- se alege un modul, în acest caz un cerc, care se va repeta și colora divers (fig. C.2);
- după uscare, se vor aplica alte straturi ușoare de acuarelă, obținând o compoziție modulară cu suprapunere transparentă (fig. C.3).

D Gustave Courbet, *Copaci în zăpadă*

E Georges Seurat, *Podul de la Courbevoie*

Modularea prin valoare amplifică expresivitatea unei suprafețe colorate, prin redarea volumelor cu ajutorul luminii și a umbrei (fig. D), dar și prin crearea senzației de spațiu larg, prin diluarea intensităților cromatice (fig. E).

B. Modularea prin divizarea tușei de culoare constă în crearea unor vibrații coloristice prin suprapunerea tușelor de culoare, ce produc anumite senzații vizuale de percepere a volumului și a spațialității unui tablou. În fig. F se observă că nu există contururi clar definite, suprafața pânzei fiind acoperită cu tușe cromatice mici, alăturate. Efectele de umbră și lumină sunt obținute prin alăturarea culorilor reci și a celor calde, în tușe divizate.

În fig. G observăm o armonizare perfectă, cromatică, „centrul compozițional” fiind evidențiat printr-un modul contrastant.

F Camille Pissarro, *Secerișul în Éragry*

G

C. Modularea realizată prin reprezentarea tonalităților cromatice

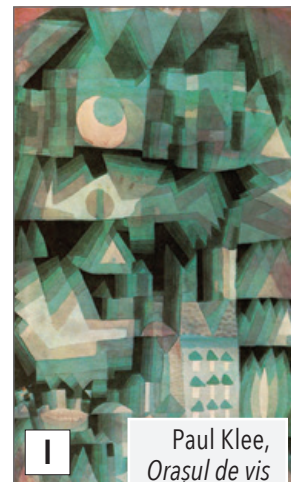
(ton în ton) constă în repetarea unei singure culori, în diferite ipostaze, cu ajutorul degradeurilor (fig. H, I).

Modularea formelor pe o suprafață plană poate fi și acromatică; în acest caz, expresivitatea va crește prin contrastul clarobscur (fig. K).

H

Georges Braque, *Port*

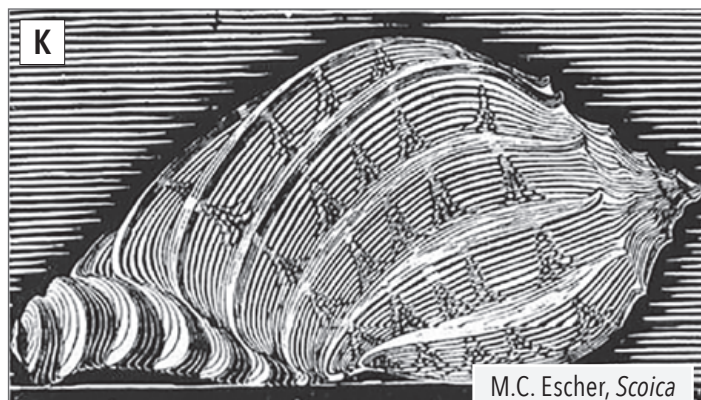
I

Paul Klee, *Orașul de vis*

Pe lângă modularea formelor prin valoare, în lucrările artistice bidimensionale și tridimensionale se folosește și **modularea texturilor** (fig. K, L).

Textura se referă la materialitatea obiectelor pe care le avem în jurul nostru, la modul în care se simte la atingere materialul din care este alcătuit obiectul. Texturile pe care le găsim în natură, de exemplu, textura nisipului, a pietrișului, a lemnului, blana animalelor, penajul păsărilor etc. toate se simt diferit la atingere; le putem numi texturi „tactile”.

În încercarea de a reda prin desen și pictură texturile, artiștii plastici *păcălesc ochiul* sau creează iluzii (atingerea unui desen care reprezintă o textură nu va produce senzații tactile).

K

M.C. Escher, *Scoica*

L

Albrecht Dürer, *Ariciul*

Lumina și umbra sunt foarte importante în redarea texturilor; atunci când contrastele dintre lumină și umbră se modifică, percepția noastră asupra texturilor se schimbă. De exemplu, o suprafață cu textură delicată se va denatura în funcție de intensitatea luminii (puternică sau difuză) și direcția ei (din față); aceasta își poate pierde din detalii, fiind mai greu de desenat. Aceeași intensitate a luminii, dar care vine din lateral, poate fi de folos în cazul suprafețelor texturate, precum rocile de râu, nisipul, pietrișul etc., creând efecte vizuale cu contrast mare.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Realizează o pictură sau un desen cu un subiect la alegere, în care să folosești modularea formelor și texturilor prin valoare.

LECȚIA 4. Efectul spațial al culorilor

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Observă cu atenție spațiul în care locuiești. Ai avut sau ai posibilitatea să-ți exprimi părerea și să alegi culori care îți plac și care te inspiră (fig. A)?

Care sunt culorile pe care le preferi în prezent? De ce? Vorbește cu o colegă/un coleg despre ce înseamnă pentru tine anumite culori.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Ca element de limbaj plastic, culoarea are o semnificație aparte – în pictură, cu ajutorul ei putem să redăm ceea ce se află în jurul nostru, să transmitem stări și mesaje, dar ne putem crea și un mediu ambiant* plăcut și relaxant, acasă sau la școală.

În funcție de efectul pe care îl au, culorile și nonculorile au devenit de-a lungul timpului simboluri pentru anumite stări sau emoții: roșu – entuziasm, iubire, luptă, agresivitate; oranj – bucurie, dorință, euforie; galben – lumină, strălucire, bogăție, invidie; albastru – senin, nostalgie, răceală; verde – viață, speranță, odihnă, tinerețe; violet – tristețe, melancolie, credință; alb – puritate, pace, liniște, sinceritate; negru – mister, întuneric, solitudine.

B

C

Culorile pot oferi iluziile de apropiere și depărtare, adâncime și volum. Astfel, în peisajul *Vedere de la Estaque*, Paul Cézanne (pictor francez, 1839–1906) (fig. B) a pictat folosind **culori calde** pentru a crea **efectul apropierii**, iar cu **cele reci a sugerat depărtarea**, adâncimea; Georges Seurat, pentru a obține un efect spațial în lucrarea *Duminică după-amiază pe Grande Jatte* (fig. C), a pictat personajele din prim-plan în culori închise, care par mai grele, iar culorile deschise, mai ușoare, le-a aplicat în planul îndepărtat; tentele pure par mai apropiate, tentele rupte mai depărtate. În concluzie, cu ajutorul culorilor putem crea un efect spațial.

PROIECT: SEMN DE CARTE. INVESTIGAȚIA

Îți amintești?

Proiectul este o modalitate de învățare foarte utilă, deoarece îți oferă prilejul să-ți folosești cunoștințele noi și abilitățile formate, în directă legătură cu nevoile și dorințele tale. Iar atunci când proiectul are la bază **investigația**, învățarea devine și mai relevantă*.

Pentru finalul acestei unități, îți propunem să aplici ceea ce ai învățat într-un mini-proiect bazat pe investigație, creând un semn de carte cât mai original.

Poți proceda astfel:

- investighează un element din natură care înseamnă ceva pentru tine și care poate fi resursa ta personală, prin amintirile pe care ți le evocă* (fig. A, B);
- cercetează minuțios elementul respectiv, cu scopul de a colecta informații diverse despre el – observă-i cu atenție forma, textura, culorile, mirosul etc.; reflectează la motivul pentru care înseamnă ceva pentru tine, cu ce amintiri îl asociezi etc.;
- citește, vizionează filme documentare sau ascultă cărți audio despre subiectul ales în mai multe surse de informare (pe care le poți solicita și profesorilor tăi);
- notează pe o fișă de observație toate datele colectate, organizându-le pe categorii;
- stabilește-ți strategia* de realizare a produsului, folosind informațiile obținute;
- realizează-ți semnul de carte; folosește modularea formelor și texturilor prin valoare și culorile sau amestecurile care au semnificație pentru tine (fig. C);
- prezintă colegilor semnul de carte, într-o formă cât mai interesantă: ca poveste sau ca pagină de jurnal a unui explorator etc.; solicită feedback de la colegi – te poate ajuta în proiectele următoare;
- reflectează asupra comportamentului și produsului final; te poți autoevalua folosind punctaj orientativ de la pagina 8.

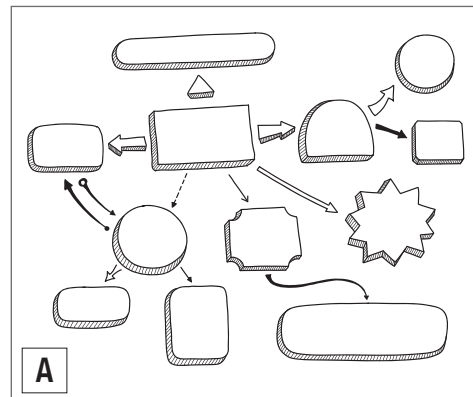

RECAPITULARE

Împreună cu o colegă/un coleg revedeți Unitatea I: *Tehnici și limbaj plastic*. Sumarizați și sintetizați într-un organizator grafic original (fig. A) ce ați aflat nou, ce ați învățat să faceți și cum v-ați simțit pe măsură ce ați parcurs lecțiile despre:

- Valorația creion-cărbune
- Modularea formelor și texturilor prin valoare
- Efectul spațial al culorilor

Prezentați colegilor organizatorul grafic realizat de voi. Găsiți asemănări și deosebiri privind felul în care v-ați organizat informațiile.

EVALUARE

Pe parcursul (Auto)Evaluărilor din acest manual, vei întâlni mai multe feluri de cerințe.

Unele pot fi întrebări la care va fi nevoie să dai răspunsuri prin enunțuri scurte, ca în exemplul 1. Altele vor fi cerințe la care va fi nevoie să răspunzi prin cuvinte, ca în exemplul 2.

EXEMPLUL 1

Întrebare: De ce lumina și umbra sunt foarte importante în redarea texturilor?

Răspuns: Atunci când lumina și umbra se schimbă, se modifică și percepția noastră asupra texturilor.

EXEMPLUL 2

Cerință: Scrie două caracteristici ale acuarelelor.

Răspuns: solubile în apă, transparente

Pot fi și cerințe la care vei stabili corespondențe sau vei face asocieri între elemente distribuite pe două rânduri sau coloane, ca în exemplul 3. Sau pentru care vei avea de ales răspunsul corect din două variante posibile, de tipul: **A** (adevărat)/ **F** (fals), DA/NU, acord/dezacord, ca în exemplul 4.

EXEMPLUL 3

Cerință: Pe rândul **A** sunt denumite diferite instrumente, iar pe rândul **B** sunt caracteristici ale lor. Asociază fiecare literă de pe rândul **A** cu cifra potrivită de pe rândul **B**.

A	a. creion	b. cărbune	c. pensulă
B	1. alcătuită din fire de păr natural;	2. mină de grafit cu duritate diferită;	3. obținut prin ardere din lemn de tei, bețe de salcie, viță-de-vie.

Răspuns: a - 2, b - 3, c - 1.

EXEMPLUL 4

Cerință: Citește enunțul. Încercuiește litera **A**, dacă îl consideri adevărat, și litera **F**, dacă îl consideri fals.

A - **F**

Lucrarea din imaginea alăturată este o pictură.

I. TEHNICI ȘI LIMBAJ PLASTIC

(Auto)Evaluează-te:

Rezolvă cerințele de mai jos, apoi evaluează-te cu ajutorul punctajului dat. Adaugă două puncte din oficiu.

1 p

1. Ce este valoarea în desen?

1 p

2. Ce poate simboliza culoarea roșu?

2 p

3. Citește enunțurile de mai jos. Marchează-le cu **A** pe cele pe care le consideri adevărate și cu **F** pe cele pe care le consideri false.

(0,5 p pentru fiecare răspuns corect)

a. Modularea este o tehnică folosită în desen, în pictură și în sculptură.

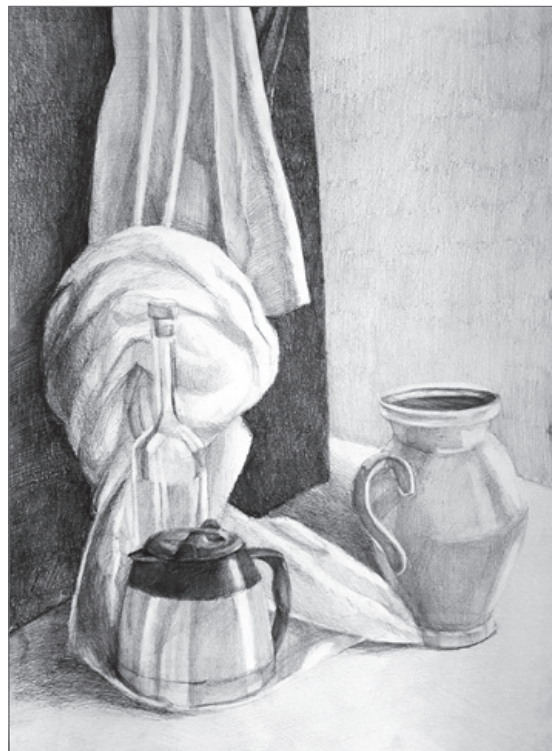
b. Modularea realizată prin suprapunere transparentă nu pune în evidență formele.

c. Modularea prin valoare amplifică expresivitatea unei suprafețe colorate.

d. Modularea realizată prin reprezentarea tonalităților cromatice (ton în ton) constă în repetarea unei singure culori, în diferite ipostaze, cu ajutorul degradeurilor.

1,5 p

4. Asociază imaginile de mai jos cu tipul de modulare folosit. (0,5 p pentru fiecare asociere corectă)

a. modularea texturii prin valoare

b. modularea prin divizarea tușei de culoare

c. modularea prin suprapunere transparentă

2,5 p

5. Realizează o pictură sau un desen în care să folosești un tip de modulare la alegere și efectul spațial al culorilor. (1 p respectarea cerinței, 1 p originalitate, 0,5 p acuratețe)

Nu uita să completezi și *Fișa de observare a comportamentului*, în care vei bifa răspunsurile care ți se potrivesc cel mai bine. După completare, verifică împreună cu profesoara ta/profesorul tău dacă ai apreciat și dacă te-ai autoevaluat corect. Pune fișa și (Auto)Evaluarea de la această unitate în Portofoliu.

II. PERSPECTIVA

Noi vedem o perspectivă a lucrurilor, nu vedem ce sau cum sunt ele în esență (fig. A, B).

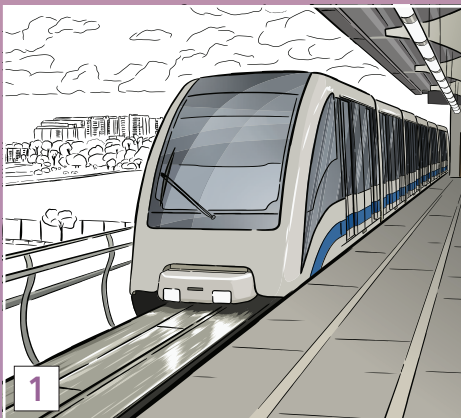
CINE/CE ne influențează perspectiva asupra realității?

► Educația ► Emoțiile noastre ► Mindset*-ul personal

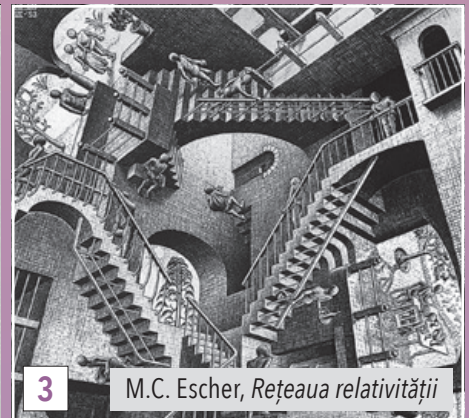

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, **perspectiva** este:

1. O metodă de construcție a imaginii tridimensionale pe un plan bidimensional care pornește de la reconstituirea procesului vederii umane.
2. Un fel particular de a vedea lucrurile, aspect sub care se prezintă lucrurile; punct de vedere.
3. O tehnică și o manifestare artistică.
4. Ceea ce se întrevede ca posibil, realizabil în viitor; o posibilitate de dezvoltare, de realizare în viitor a ceva sau a cuiva.

Giorgio de Chirico, *Misterul și melancolia unei străzi*

M.C. Escher, *Rețeaua relativității*

Insula Palmier, Dubai

Privește cu atenție reproducerea

Albrecht Dürer, *Curtea fostului castel din Innsbruck*.

- Ce vezi?
- Ce crezi că reprezintă?
- Ce te întrebi?

Lecția 1. Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului

Lecția 2. Studii după natură: natură statică

Lecția 3. Studii după natură: peisaj

Competențe specifice:

1.2.; 2.1.; 2.2.; 3.1.

LECȚIA 1. Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Pentru a înțelege **redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului** este important să înțelegem ce este spațiul. În jurul nostru intrăm în relație cu **spațiul**, oriunde ne-am afla. Cu toate acestea, suntem mai conștienți de existența lui atunci când ne aflăm în exterior, într-o zonă deschisă și când putem vedea **linia orizontului**, acea linie aparentă de-a lungul căreia cerul și pământul par să se întâlnească (fig. **A**, **B**). În interior, spațiul este delimitat de pereții unei încăperi (fig. **C**), mică sau mare, mobilată sau nemobilată.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Percepem spațiul cu vederea și îl putem cunoaște mai bine mișcându-ne în el. În acest fel, suntem capabili să-i înțelegem **dimensiunile**, să identificăm **poziția** oricărui element pe care le conține și **distanțele** dintre ele. În plus, ocolind corpuri (obiecte și nu numai), descoperim că fiecare dintre ele are un **volum**, adică ocupă o porțiune foarte specifică în spațiu.

Conform dicționarului, **spațiul** este o entitate nedefinită și nelimitată în care corpurile se află și se mișcă. Îl percepem tridimensional, adică extins în **lățime, înălțime și adâncime**.

Așadar, spațiul nu este plat (respectiv nici obiectele care îl ocupă), ci se dezvoltă în trei dimensiuni. Există **spații deschise**, adică externe, și **închise**, adică interne. Fiecare dintre aceste tipologii include atât **spații naturale**, cât și **spații antropice**, create de om.

II. PERSPECTIVA

D

Spațiile naturale deschise sunt: marea, deșertul, munții, dealurile și toate peisajele naturii (fig. D).

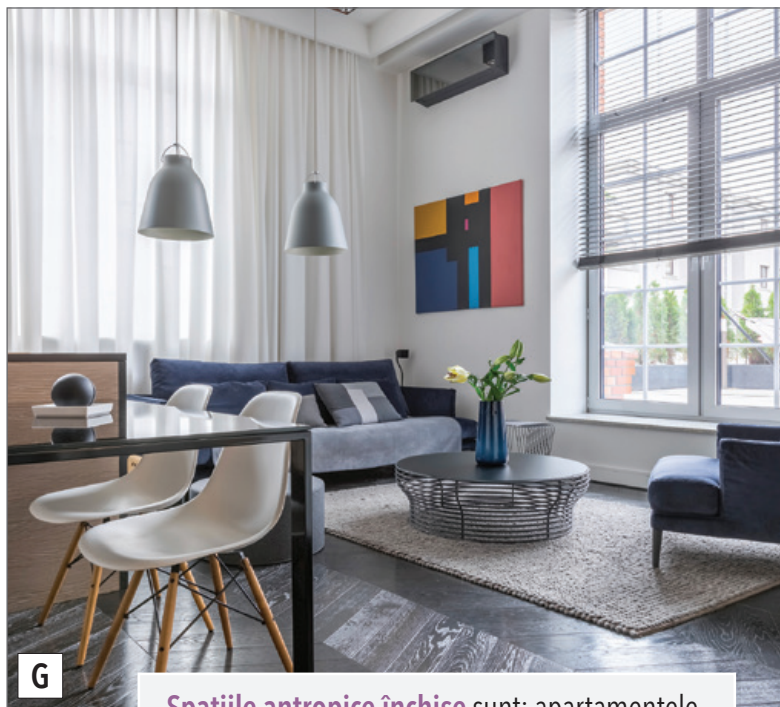
E

Cele mai comune **spații deschise antropice** sunt: străzile, piețele și cartierele (fig. E).

F

Peșterile și cavernele sunt **spații naturale închise** (fig. F).

G

Spațiile antropice închise sunt: apartamentele, camerele, ascensorul, automobilul etc. (fig. G).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Creează o poveste cu ajutorul fotografiilor prin care să redai locurile în care tu locuiești, te plimbi, mergi, te joci etc. Pentru aceasta, realizează fotografiile pentru fiecare tip de spațiu învățat. Alege-le pe cele mai expresive și formează un montaj virtual (pe telefon sau pe computer) sau fizic (imprimă imaginile pe hârtie sau pe carton și lipește-le între ele).

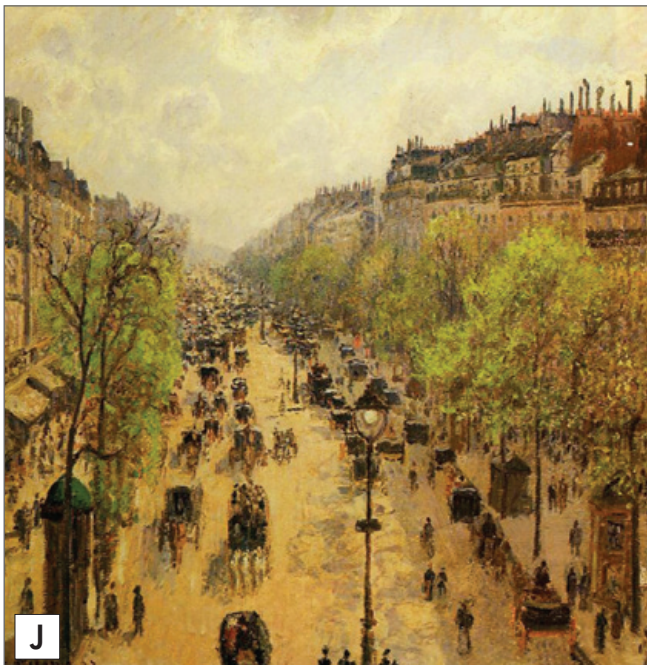
Nu uita! Imaginile alese trebuie să exemplifice fiecare tip de spațiu.

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

În descrierea prin desen sau pictură a **spațiului și a volumelor corpurilor** care-l ocupă, artiștii au fost nevoiți să rezolve un aspect important, și anume redarea celor trei dimensiuni (fig. I, K) pe o suprafață plastică ce are doar două dimensiuni (lățime și lungime) și unde lipsește cea de-a treia dimensiune, adâncimea (fig. H, J).

Proiect și imagine din interiorul bisericii Santo Spirito din Florența, Italia, arhitect italian Filippo Brunelleschi (1377–1446).

Peisajul *Bulevardul Montmartre, primăvara*, realizat de pictorul francez Camille Pissarro (1830–1903) și fotografia (vedere aeriană) a aceluiași bulevard din Paris, Franța.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

De-a lungul timpului, artiștii au încercat să depășească limita impusă de suprafața bidimensională a suportului de lucru prin diferite metode. Astfel, au creat **iluzia volumului și a tridimensionalului (3D)**, transmitând senzația că în opera de artă se succed mai multe planuri de adâncime: de la **prim-plan** până la **fundal**, planul cel mai îndepărtat de observator.

Metodele pe care artiștii plastici le-au dezvoltat și le-au utilizat sunt:

- contrastul clarobscur (fig. **L**);
- gradarea dimensiunilor și a culorilor (fig. **M**);
- suprapunerea personajelor (fig. **N**);
- convergența liniilor paralele (fig. **O**);
- perspectiva liniară frontală (fig. **P**);
- perspectiva unghiulară (fig. **Q, R**).

Observă cu atenție figurile **L, M, N, O, P, Q, R** și citește explicațiile corespondente imaginilor.

L

Pentru a crea senzația de volum, pictorul spaniol Francisco de Zurbarán (1598–1664) a folosit **contrastul clarobscur** în pictura *Cană și trandafir pe un platou de argint* (fig. **L**). Obiectele aflate în prim-plan sunt mai luminoase decât fundalul, care este foarte întunecat. Contrastul dintre suprafețele luminate și cele umbrite creează iluzia de volum și de adâncime.

M

Gradarea dimensiunilor și a culorilor pe care a utilizat-o William Turner (pictor englez, 1775–1851) în peisajul *Vedere a lacului Geneva dinspre Montreux* sugerează impresia de adâncime și de depărtare (fig. M). Copacii din prim-plan sunt cele mai colorate și mai mari elemente din tablou. Munții, care se pierd în depărtare, sunt pictați din ce în ce mai mici și în culori mai pale (grizate și nesaturate).

N

În *Bătălia de la Asola*, Tintoretto (pictor italian, 1518–1594) a creat efectul de adâncime prin **suprapunerea personajelor**: cu cât se îndepărtează de prim-plan, cu atât personajele devin mai mici. Fortăreața, în comparație cu oamenii, este mică și astfel artistul a produs iluzia că ea se află în depărtare. Totodată, pictorul a folosit și metoda gradarea dimensiunilor și a culorilor (fig. N).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Realizează o pictură cu subiect la alegere în care să redai perspectiva prin contrastul clarobscur, gradarea dimensiunilor și a culorilor sau prin suprapunerea personajelor. Pune lucrarea în Portofoliul tău.

II. PERSPECTIVA

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

În perioada Renașterii, matematicienii și artiștii au folosit o metodă bazată pe reguli geometrice pentru a calcula înclinația liniilor convergente, dând astfel impresia de profunzime în cel mai realist mod. Această metodă se numește **perspectiva liniară** sau **geometrică**.

Odată ales un punct de observație sau de vedere, perspectiva liniară permite redarea spațiului și a elementelor pe care le conține așa cum le vedem în realitate. În funcție de punctul de vedere (adică de unde privești), care poate fi mai mult sau mai puțin înălțat și mai mult sau mai puțin înclinat în raport cu scena observată, în desen și în pictură se va schimba înălțimea la care este trasată linia orizontului și poziția punctului de fugă.

Pentru a reda ideea de profunzime, unele linii paralele, cum ar fi cele ale unei linii de tren, sunt **descrie (desenate sau pictate)** ușor **convergent**, pe măsură ce se îndepărtează de prim-plan, așa cum se arată când le vedem în viața reală, ca urmare a unei iluzii optice. Prelungindu-le la maximum, aceste linii se vor întâlni într-un punct P situat pe linia orizontului, care se numește **punct de fugă** (fig. O).

Angelo Morbelli (pictor italian, 1853-1919), *Gara centrală din Milano în 1889*

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

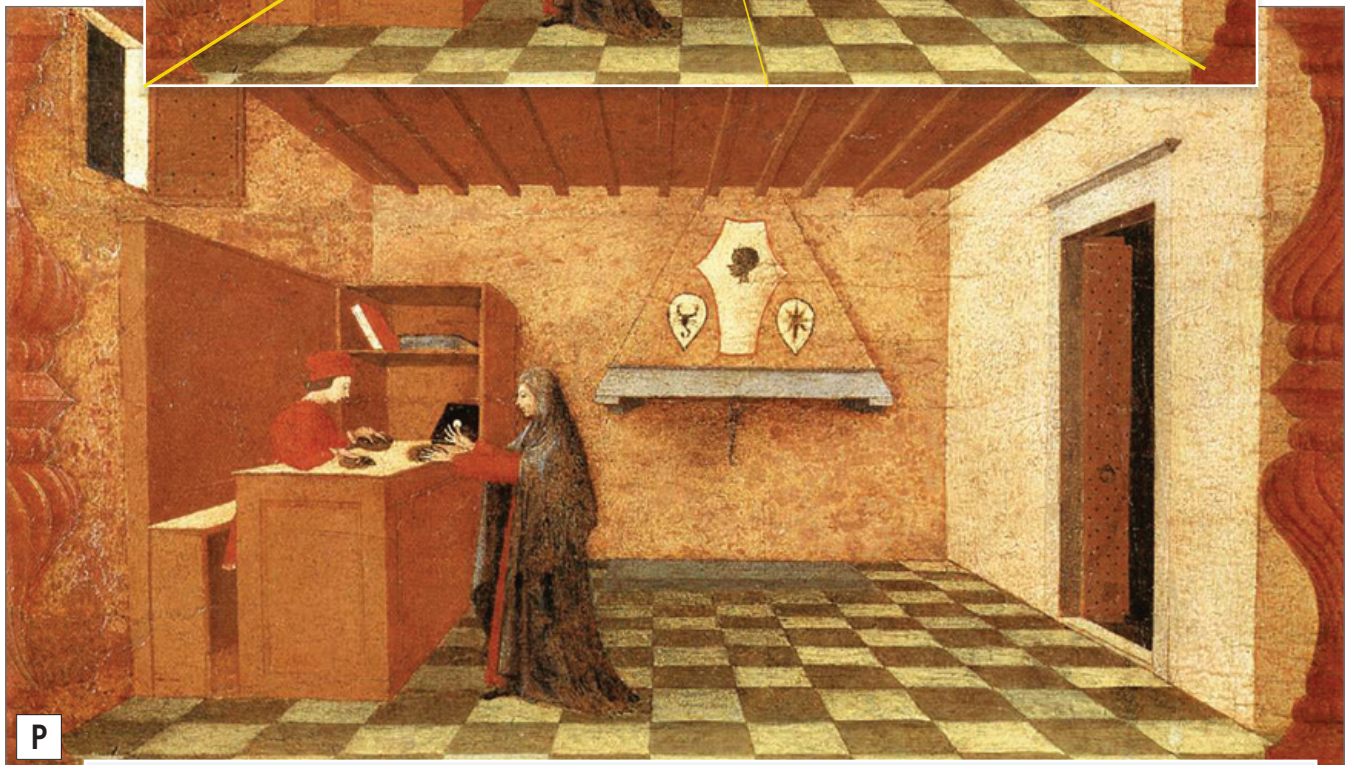
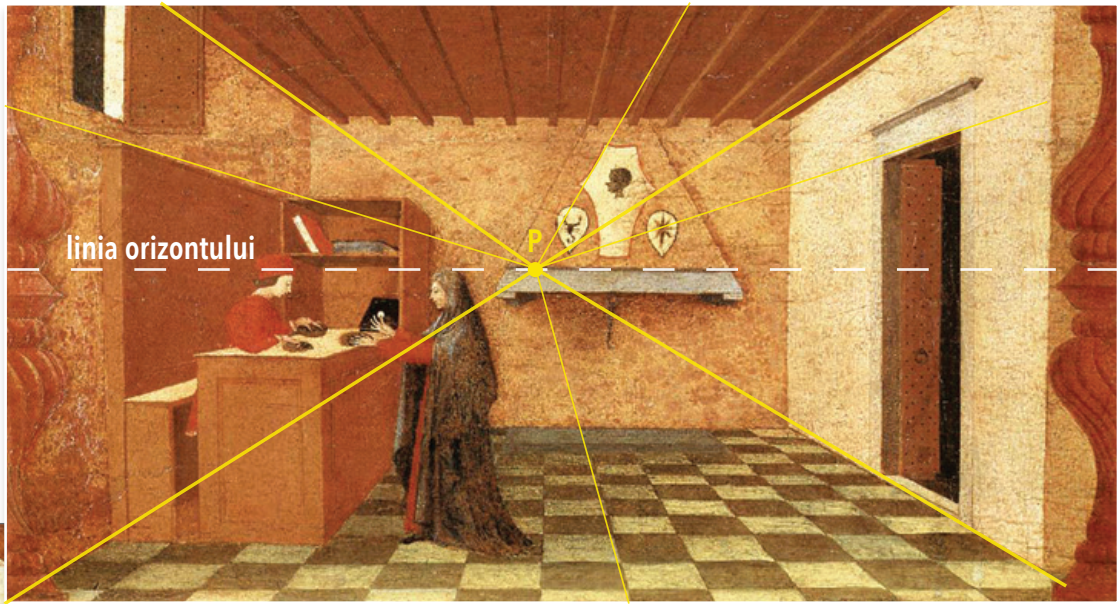
Aceeași stradă, altă privire.

Ai nevoie de foi de hârtie și creioane; alege un spațiu deschis care îți este familiar, de exemplu, o stradă dreaptă pe care mergi de acasă spre școală. Observă strada așa cum o vezi și desenează-o, folosind liniile convergente pentru a reprezenta adâncimea: prelungeste-le ca și când se unesc pe linia orizontului.

Repetă acțiunea schimbând punctul de vedere: de exemplu, privește strada de la etajul unei clădiri (școala). Notează pe spatele fiecărui desen locul în care erai când l-ai realizat.

Compară desenele și, în special, înălțimile la care ai trasat linia orizontului: vei vedea că uneori cerul ocupă mai mult spațiu pe hârtie, altelei predomină pământul.

Observă relația dintre înălțimea punctului de vedere și cea a orizontului.

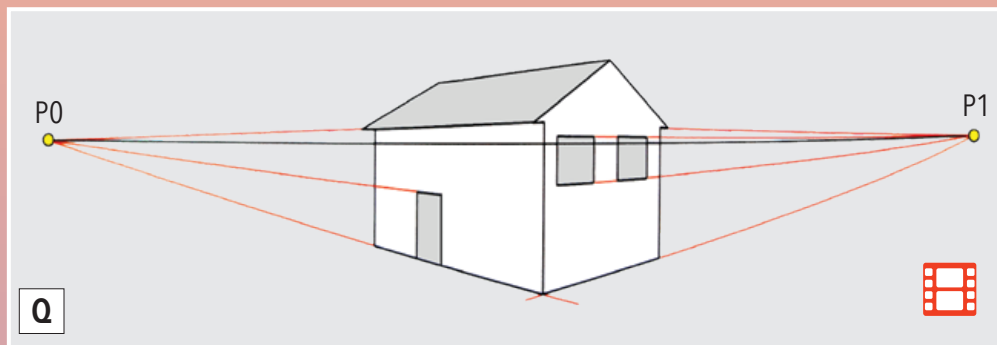

Perspectiva liniară frontală este utilizată pentru a reprezenta spațiul care se află chiar în fața privitorului. Se realizează cu un singur punct de fugă, care este situat în interiorul picturii sau al desenului. În pictura *Misterul Ostiei profanate*, realizată de Paolo Uccello (pictor italian, 1397-1475) (fig. P), liniile care redau adâncimea converg spre punctul de fugă, situat în centrul imaginii, pe linia orizontului. Liniile verticale și cele orizontale sunt paralele cu marginile picturii, iar personajele nu depășesc în înălțime linia orizontului.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

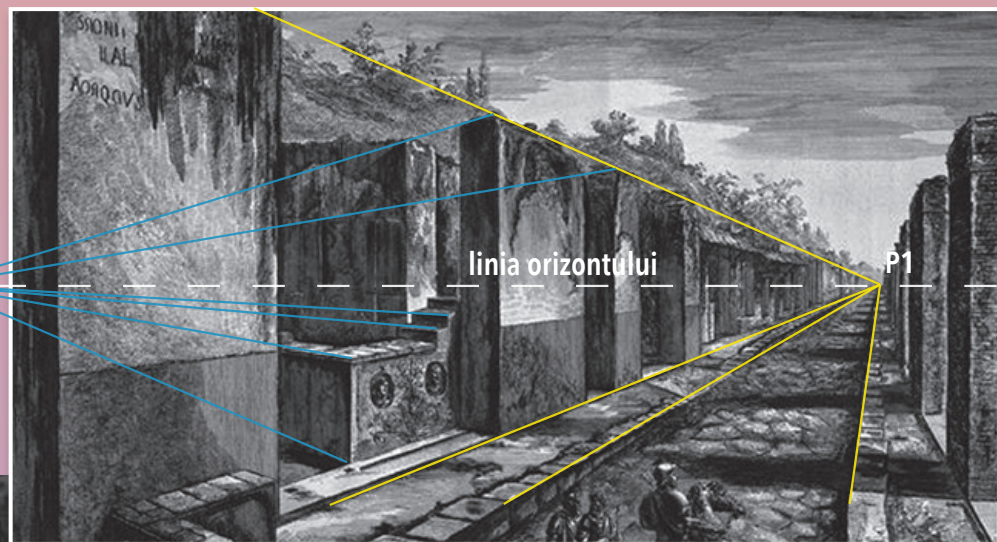
Pe o coală de hârtie desenează un spațiu interior, o cameră, ajutându-te de perspectiva liniară frontală. Poți să te inspire din fig. P.

II. PERSPECTIVA

Pentru a reprezenta spațiul și volumele ca și când le vedem din lateral, de pe margine, nu frontal, se folosește **perspectiva liniară unghiulară**.

Aceasta se realizează cu două puncte de fugă (P0, P1) situate pe linia orizontului, unul în dreapta, celălalt în stânga (fig. Q). De multe ori, unul dintre cele două puncte de fugă este situat în afara suprafeței picturii sau a desenului (fig. R).

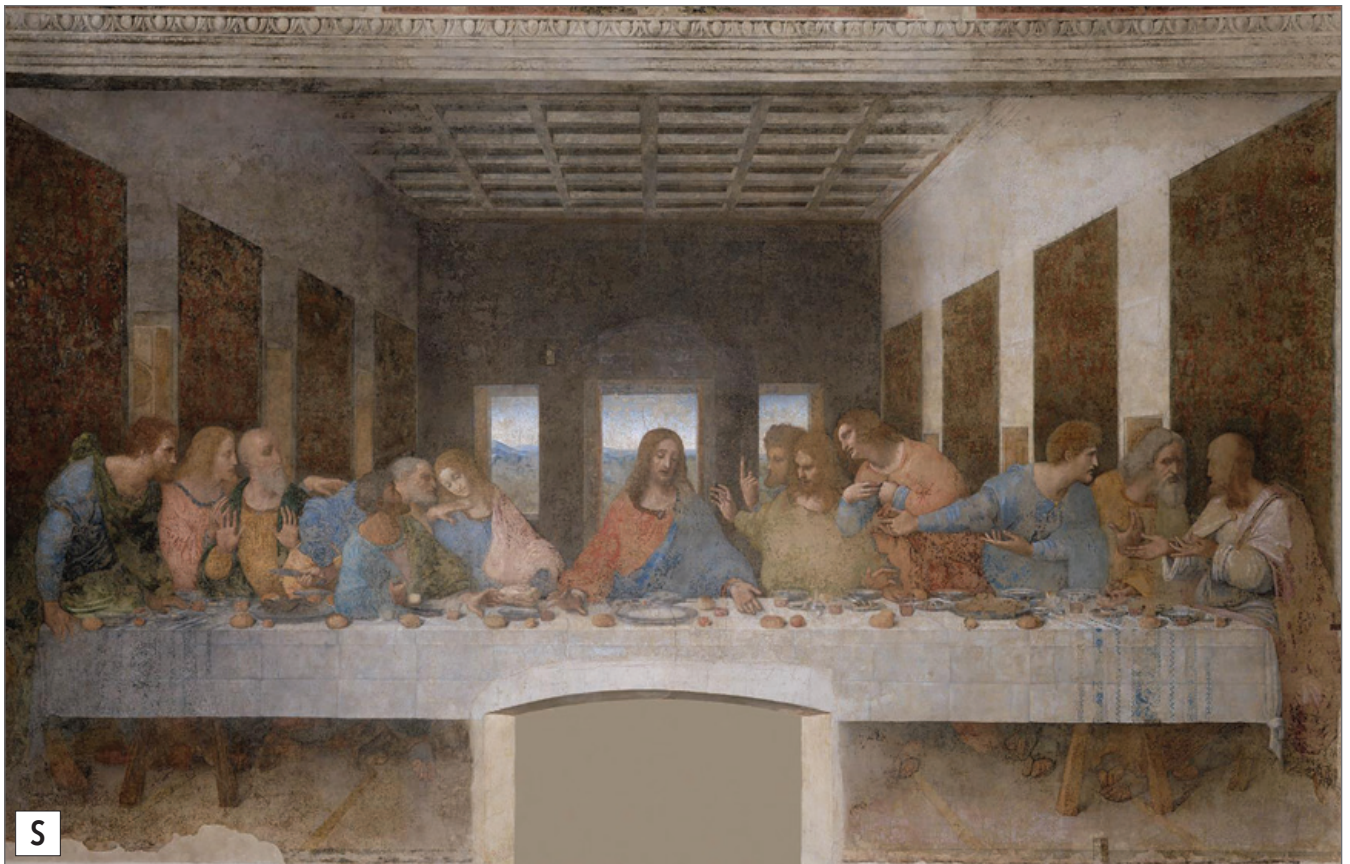
Giovanni Battista Piranesi, *Orașul Pompeii*

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Observă ce emoții te încearcă atunci când te afli într-un spațiu exterior, precum un parc, o pădure, o stradă sau într-un spațiu interior, la tine acasă sau într-o sală de teatru, de expoziții. Aceste emoții sunt provocate de anumite caracteristici ale spațiului: forma, dimensiunile, tipul de lumină. De asemenea, aceste senzații depind și de punctul de vedere de unde se observă spațiul. Dacă vei privi un peisaj din vârful muntelui, vei avea o senzație de libertate și de forță, iar dacă-l vei privi de la bază, vei simți măreția și grandoarea muntelui.

Mă inspir din experiența artiștilor

În pictura murală *Cina cea de taină*, Leonardo da Vinci (pictor italian, 1452–1519) a utilizat perspectiva liniară frontală și astfel a creat senzația de spațiu care se deschide în perete. Datorită unui punct de vedere frontal și a unei simetrii aproape perfecte, lucrarea comunică o senzație de ordine și solemnitate (fig. S).

S

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

În arta plastică se pot crea emoții în funcție de poziția pe pagină a punctului de vedere și de alegerea diferitelor perspective.

Perspectiva liniară frontală transmite o senzație de echilibru și de calm, pentru că cei care privesc au senzația de control perfect al spațiului (fig. S).

În schimb, perspectiva liniară unghiulară, care implică două puncte de fugă diferite, adesea exterioare picturii, transmite în general senzația de mișcare, instabilitate și/sau incertitudine (fig. T).

II. PERSPECTIVA

Mă inspir din experiența artiștilor

Peisajul pictat de Vincent van Gogh (pictor olandez, 1853–1890) este neobișnuit datorită punctului de vedere foarte ridicat, aproape ca o vedere aeriană, prin care este redat. Prin perspectiva unghiulară și cromatică utilizată, pictorul a creat o lucrare dinamică, ce are o enormă energie interioară (fig. T).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Încearcă să realizezi un desen folosind perspectiva frontală, urmând pașii:

1. Pe o coală de hârtie trasează o linie orizontală, care va fi linia orizontului (LO), și notează pe ea un punct care va fi punctul de fugă (P).
2. Desenează un dreptunghi sub LO și unește-i colțurile cu P. Trasează o linie verticală și una orizontală pe liniile de fugă care ies din colțurile dreptunghiului, astfel încât acesta să devină un paralelipiped.
3. Prin același procedeu poți să construiești alte paralelipedede sau cuburi și să crezi o compoziție. Poți să adaugi detalii și astfel să le transformi în clădiri și obiecte.

LECȚIA 2. Studii după natură: natură statică

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Atunci când te uiți în jurul tău, în spații exterioare sau interioare, vei vedea că ești înconjurat de multe elemente din natură, precum arbori, flori, fructe și obiecte create de oameni (fig. A, B, C). Frumusețea și expresivitatea mediului i-au inspirat pe artiști, care și-au dorit să le immortalizeze în desene și picturi (fig. D).

A

B

C

D

Lubin Baugin, *Desert cu napolitane*

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Natura statică, cunoscută și sub denumirea de natură moartă, este un gen din pictură în care artiștii se preocupă de **reprezentarea obiectelor neînsuflite**. Obiectul este extras din peisaj sau cotidian*, i se rup legăturile cu mediul în care se află în mod obișnuit și este transpus într-o compoziție care-l va provoca pe privitor să înțeleagă lumea materială dintr-o altă perspectivă. În acest mod, se dezvăluie și se accentuează semnificații care înainte nu erau percepute în imaginile obiectelor respective (fig. D).

E

În *Natură moartă cu fructe, nuci și brânză* (fig. E) pictorul olandez Floris van Dyck (1575–1651) a fost un maestru în redarea diferitelor materiale: textura brânzeturilor care se sfărâmă, transparența paharului de sticlă, strălucirea platourilor metalice, coaja de măr, șervetul alb și fața de masă, toate arată foarte real. Specialiștii în artă au atribuit diverse semnificații acestei naturi statice. Nu este o coincidență că alimentele din tablou reprezintă cele patru gusturi: acru (merele), amar (nucile), sărat (brânzeturile) și dulce (strugurii). Două produse lactate așezate unul peste altul erau văzute ca o extravaganta.

Astfel, această natură moartă poate fi interpretată ca o îndemnare la sobrietate. Pe de altă parte, în secolul al XVII-lea, brânza era un produs de export important al Olandei.

F

În natura statică, elementele naturale (flori, fructe, legume etc.) se pot grupa. Lor li se pot adăuga alte obiecte (vase, fructiere, farfurii, pahare, eșarfe, cărți, ziare etc.), ca suport acromatic sau cromatic. Compunerea și aranjarea obiectelor se poate face în plan orizontal sau vertical, obiectele fiind grupate după principiul contrastului formelor sau al tonului cromatic, dar și în funcție de scopul tematic urmărit (fig. F).

Édouard Manet (pictor francez, 1832–1883),
Garoafe și clematite în vas de cristal

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

În realizarea unui studiu reprezentând natură statică, prin desen (creion sau cărbune) sau în culoare, se recomandă respectarea următorilor pași:

Alege două sau trei obiecte pe care le aranjezi pe o suprafață dreaptă (masă, scaun) și pune în fundal un carton sau un material textil (draperie, șal). Selectează cu mare atenție formele și culorile obiectelor.

Așază foaia de desen în funcție de cum ți-ai aranjat natura, în poziție orizontală sau verticală (fig. G, H).

Urmărește cu grijă **paginarea obiectelor**, adică modul în care le desenezi în pagină.

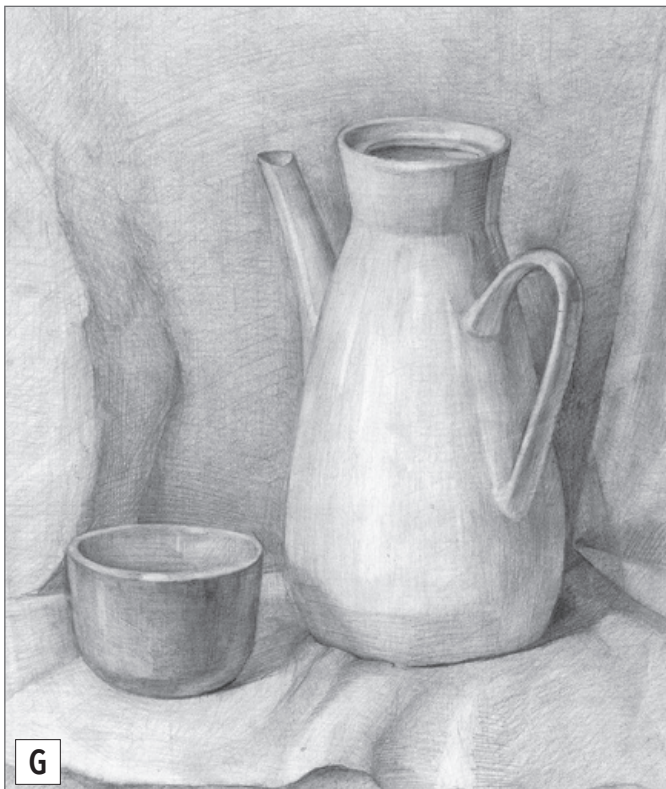
Realizează construcția obiectelor prin efectuarea unei schițe după stabilirea proporțiilor principale, care determină raportul dintre obiecte; la început, se folosesc linii subțiri, de construcție, după care se stabilesc formele generale ale obiectelor. Este important să reții că obiectele nu se desenează la mărimea reală. Trebuie să ai grijă la proporții: să observi raportul dintre dimensiunile obiectelor sau ale părților unui obiect și să mărești sau să micșorezi toate obiectele în mod egal.

a. Continuă cu valoarea, dacă vrei să finalizezi natura statică în desen.

Pentru a realiza **valoarea**, este important să stabilești tonurile de valoare ale obiectelor, inclusiv ale fundalului, de la obiectele care au valoarea cea mai deschisă până la tonul cel mai închis. *Recomandare*: realizează o fotografie a naturii tale statice și editează-o în modul alb-negru. O să te ajute la observarea tonurilor de valoare.

Observă direcția sursei de lumină. Vei așeza umbrele în partea opusă zonelor de lumină. Este recomandat să creezi desenul având sursa de lumină în lateral, fie în partea stângă, fie în cea dreaptă. Dacă vei plasa sursa de lumină în spatele compoziției, vei crea efectele de *contre-jour** și de aplatizare a desenului.

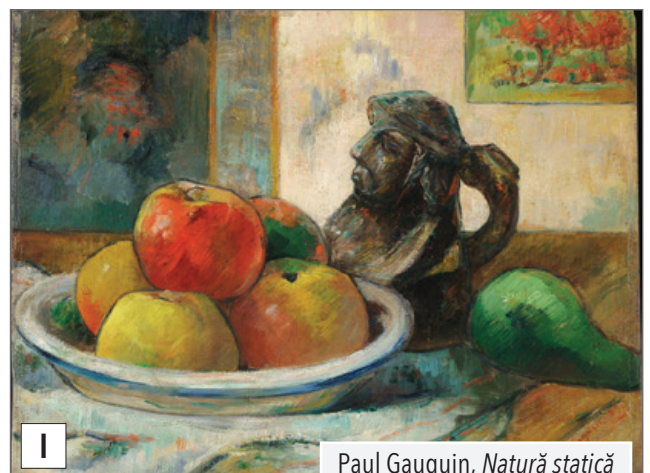
b. Aplică culorile, dacă vrei să pictezi. În funcție de gândurile și emoțiile pe care vrei să le transmită natura ta statică, vei alege gama cromatică, care va fi dominantă și contrastul cromatic pe care să le aplici (fig. H, I).

G

H

Francisco de Zurbarán, *Natură statică*

I

Paul Gauguin, *Natură statică*

II. PERSPECTIVA

Mă inspir din experiența artiștilor

În lucrarea *Natură moartă cu struguri, pere și lămâi*, pictorul Vincent van Gogh a fost mai puțin preocupat de aspectul fructelor decât de experimentarea cu diferite nuanțe de galben (fig. J). El a pictat chiar și rama în galben și ocru, formând cu pensula semne de culoare care se aseamănă cu semnele japoneze. Van Gogh a dedicat tabloul fratelui său Theo, care l-a îndemnat adesea să folosească mai multă culoare în opera sa.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Aranjează o natură statică cu două obiecte, spre exemplu, o cană și un fruct. Ai grijă ca lumina să vină din lateral. Realizează o lucrare în desen sau în culoare, la alegere.

- Desenează natura statică pe o coală de hârtie. Ai grijă la paginație, la construcția obiectelor și la valorație.
- Cu aceleași obiecte, realizează o natură statică în culoare. Alege gama cromatică, dominantă și contrastul cromatic pe care le vei folosi.

La final, încadrează lucrarea într-o ramă din carton pe care să o decorezi astfel încât să devină parte din natura ta statică. Poți să te inspiri din fig. J. Pune lucrarea în Portofoliul tău.

LECȚIA 3. Studii după natură: peisaj

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Peisajul este imaginea pe care o vezi atunci când privești mediul (fig. **A**, **B**). Când observi un peisaj, mai întâi înțelegi ansamblul și apoi elementele care îl compun: formele de relief (dealuri, munți, câmpii), apele și vegetația (păduri, arbori, tufișuri); poți observa cum schimbarea luminii și a culorilor vor face ca atmosfera aceleiași peisaj să fie întotdeauna diferită.

Fiecare peisaj are propria sa conformație: aici se vede un peisaj deluros, caracterizat de coline și depresiuni care nu sunt prea aspre sau abrupte.

Aspectul unui peisaj se schimbă în funcție de anotimpuri și de ore: în acest caz, are culorile frumoase ale apusului.

Forma terenului este modificată de vegetația spontană sau cultivată, care întrerupe liniile orizontale ondulate de pământ cu liniile verticale mai înalte sau mai joase.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Atunci când desenezi un peisaj, pentru a crea senzația de adâncime este important ca elementele să fie dispuse astfel încât să formeze plane de profunzime.

Liniile paralele, asemenea celor formate de rândurile de viță-de-vie, dau impresia de îngustare până când converg în depărtare, după regulile perspectivei.

Liniile ușor ondulate care conturează profilul fiecărui deal și se succed până la orizont delimitează diferitele niveluri de adâncime, oferindu-ne un efect de perspectivă. Vedem elementele din prim-plan mai mari și mai clare, iar cele din fundal, spre linia orizontului, în culori mai grizate (nesaturate) și texturi mai puțin clare.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Desenează plane de profunzime. Desenează linii ondulate, ca și cum ar fi dealuri. Colorează formele obținute cu gradații tonale din ce în ce mai deschise în depărtare. Pune lucrarea în Portofoliul tău.

II. PERSPECTIVA

Pictorul francez Gustave Caillebotte (1848-1894), în peisajul *Câmpuri galbene la Gennevilliers*, a redat adâncimea prin aplicarea regulilor perspectivei liniare. Liniile care formează parcelele cultivate cu plante, paralele în realitate, devin convergente spre linia orizontului (fig. C).

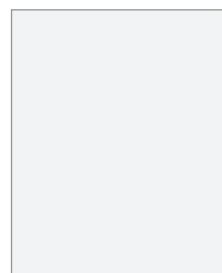
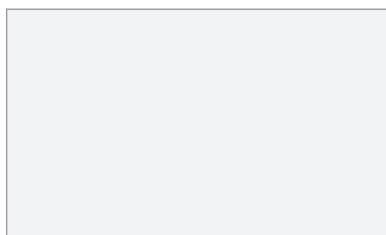
În peisajul *Sălcii la Chiajna*, pictorul Ștefan Luchian a creat senzația de adâncime, de spațiu, prin realizarea planelor de profunzime: sălciile sunt în plan apropiat și sunt pictate mai mari, aproape cât toată lățimea tabloului, iar tușele de culoare care sugerează frunzișul și iarba sunt vibrante și formează contraste cromatice. În plan îndepărtat, spre linia ondulată a orizontului, vedem pete de culoare verde prin care pictorul a sugerat o vegetație fără detalii (fig. D).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Alege locul pe care vrei să îl pictezi; cu ajutorul unui cadru de carton, poți să încadrez mai ușor peisajul pe care îl vei face (acesta poate fi așezat pe hârtie în poziție verticală sau orizontală (fig. E); desenează cu linii subțiri elementele în pagină, așază-le armonios, schițând formele.

Nu uita! Elementele din planul apropiat vor fi mai mari, iar cele plasate în planul îndepărtat vor fi mai mici; cu ajutorul perspectivei liniare, vei obține efectul de adâncime; alege tehnica de lucru și instrumentele: acuarele, tempera, tuș, creioane colorate, creioane grafice etc. Pune lucrarea în Portofoliul tău.

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

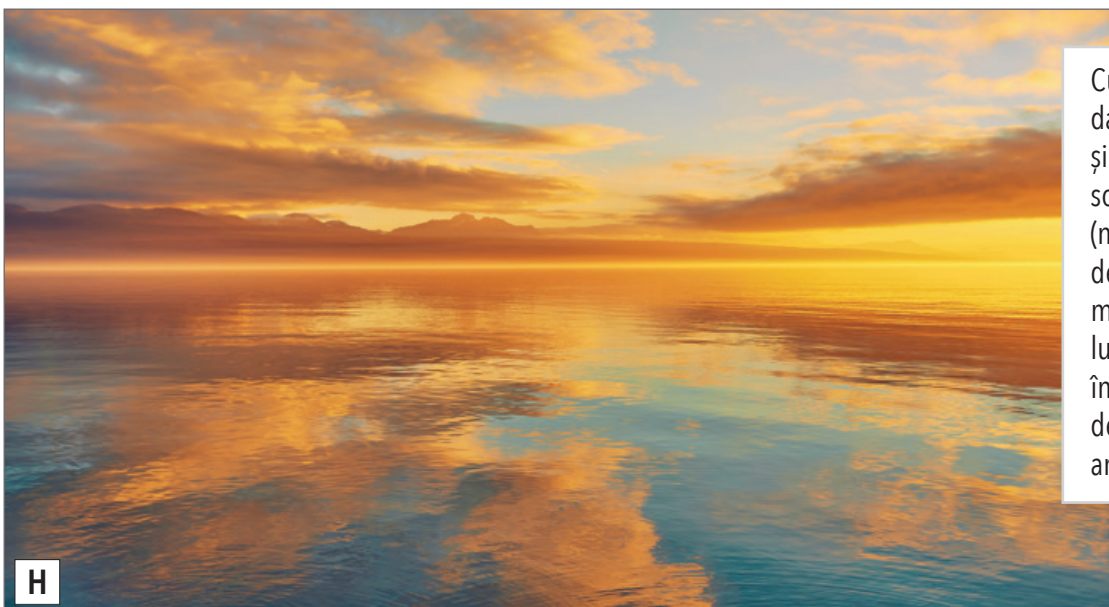
Suprafața terestră este acoperită în mare parte de apă. În natură sunt teritorii care cuprind râuri, lacuri sau sunt formate din mări și oceane. Toate aceste ape se diferențiază prin întindere și adâncime, prin mișcarea suprafețelor provocată de curenți și agenți atmosferici (fig. **F**, **G**), prin culoare, care depinde de fundaluri și reflexii (fig. **H**).

Suprafața apei pare mereu schimbătoare și niciodată plată: poate fi mișcată de valuri ușoare, precum cele ale unui lac, sau agitată de valuri violente, așa cum se întâmplă într-o mare furtunoasă.

Valurile pot atinge înălțimi foarte mari și au o forță enormă; mișcarea lor generează o spumă care creează pete albe pe marginea țărmlui. Pentru a le reprezenta este necesar să se observe configurația lor, caracterizată prin vârfuri, vârtejuri și retrageri.

Culoarea apei este dată de adâncimea și de consistența solului de pe fund (nisipos, stâncos), de claritatea ei și, mai ales, de reflexia luminii, care variază în funcție de climă, de orele zilei și de anotimpuri.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Element fundamental pentru viață, apa i-a fascinat pe artiști datorită multiplelor forme în care ni se arată – o întindere fără margini care se pierde în orizont, o succesiune de valuri mari, un covor sclipitor iluminat de lumina caldă a unui apus de soare sau a lunii.

Katsushika Hokusai, artist japonez, s-a născut în Edo, actualul oraș Tokyo, în 1760. După cum era tradiția la acea vreme, el a avut peste 30 de nume de-a lungul vieții. Hokusai este doar cel mai faimos. A fost pictor ukiyo-e* și gravor. Este cunoscut în lume pentru cartea sa *36 de vederi ale Muntelui Fuji*. Cea mai faimoasă gravură a sa, *Marele Val* (fig. I), a devenit un simbol al Japoniei.

Claude Monet a pictat peisajul *Sena la Argenteuil* (fig. J) din **barca sa studio**, ancorată pe un canal lateral liniștit. Subiectele adevărate ale acestei lucrări sunt culorile de toamnă. Frunzele portocalii contrastează cu cerul și apa albastră, redată în tușe groase, orizontale și paralele. Monet a adăugat textură copacilor, zgâriind vopseaua cu mânerul pensulei sale. Culorile strălucitoare se oglindesc în apă, rezultând o simetrie remarcabilă, care face dificilă distingerea între culorile reflectate și sursele lor.

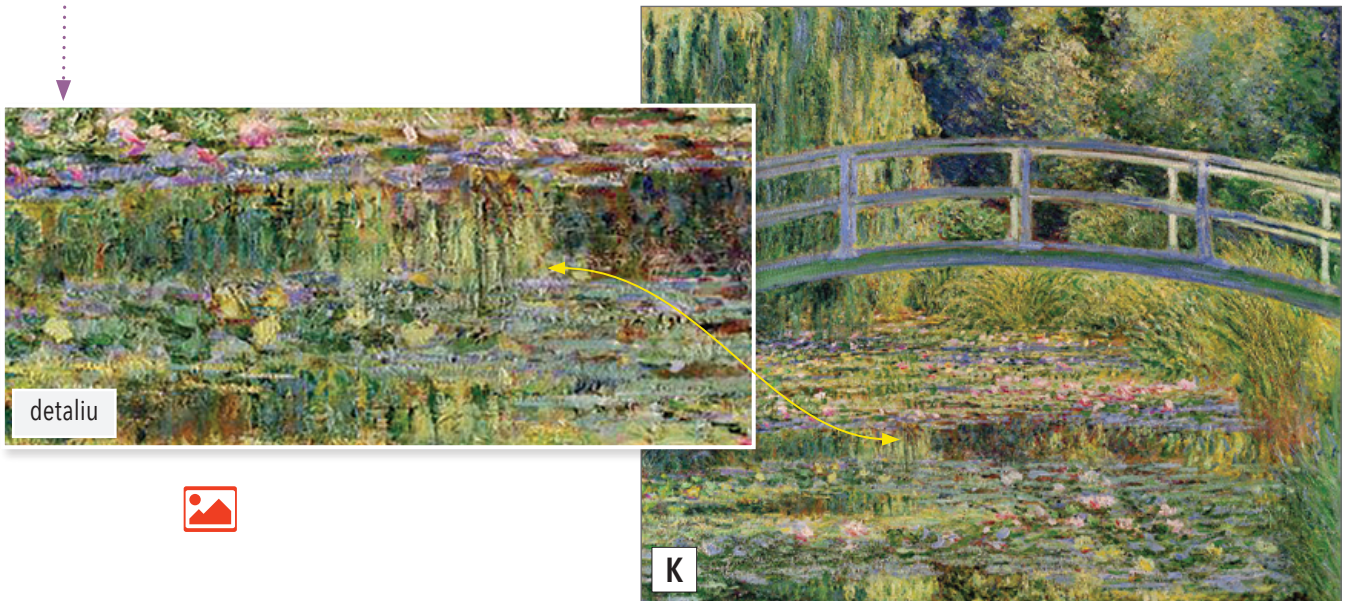
Édouard Manet,
Monet în barca sa studio

J

Mă inspir din experiența artiștilor

Pentru că era preocupat de pictura în *plein-air**, Claude Monet și-a amenajat o grădină foarte frumoasă la casa lui din Giverny, Franța. *Podul japonez* (fig. K) este una dintre cele 18 picturi pe care Monet le-a început în vara anului 1899, ale aceluiași peisaj surprins în diferite ore ale zilei. Podul, pe care artistul l-a proiectat el însuși, arată influența artei japoneze asupra operei sale. Soarele după-amiezii târziu aruncă o rază de lumină peste pod, luminând partea dreaptă cu verde pal, în contrast cu nuanța predominantă de verde-albastru mai închis. Linia îndrăznească a podului și tușele de pensulă mai lungi ale stufului oferă un contrast cu micile pete de culoare ale nuferilor. Partea inferioară a nuferilor este roșu închis, aceeași culoare în care Monet a semnat tabloul. Roșul este opus pe cercul cromatic verdelui, care domină pictura; acest contrast era în concordanță cu interesul lui Monet pentru culorile complementare. Printre masa de nuferi se poate observa și reflexia salciei pe suprafața iazului (vezi detaliul).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Reflexii în apă. Pentru a obține într-un peisaj efectul de reflexie al unor elemente din natură în apă poți să experimentezi diferite tehnici.

I. Tehnica picturii în tempera

1. Alege o coală albă de hârtie mai groasă; așază coala pe orizontală sau pe verticală, apoi îndoaie pe jumătate; redeschide-o și pictează cu tempera în partea de sus, începând de la îndoitură, un peisaj.
2. Pliază din nou coala de hârtie, apăsând puternic, astfel încât tempera să fie imprimată și pe jumătatea inferioară.
3. Redeschide și, când culoarea este uscată, reîncepe să pictezi imaginea părții superioare, adăugând culoarea și detaliile dorite. În partea de jos, culorile vor apărea mai estompate și vagi, iar imaginea mai nedefinită, dând impresia unei reflexii.

II. Tehnica colajului

1. În centrul unei foi de hârtie, desenează linia orizontului cu un creion și, deasupra, un semicerc reprezentând soarele.
2. Umple semicercul cu fâșii foarte mici de hârtie, în culori la alegere.
3. Sub semicerc lipește benzi de aceeași culoare, din ce în ce mai mici pe măsură ce te îndepărtezi de semicerc.
4. Adaugă dungii subțiri din două nuanțe diferite de albastru, pentru a reprezenta suprafața apei neatinsă de raze.

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Recapitulează în pereche cu o colegă/ un coleg ceea ce ai învățat pe parcursul Unității II – *Perspectiva*.

Puteți proceda astfel: unul dintre voi citește informațiile din rubrica *Descopăr cunoștințe noi*, iar celălalt pune întrebări pentru a verifica înțelegerea celor citite, apoi schimbați rolurile.

(Auto)Evaluează-te:

Scrive pe o fișă răspunsurile la întrebările de mai jos. Verifică corectitudinea răspunsurilor recitind informațiile de la paginile recapitulate și notează fiecare răspuns corect cu ajutorul punctajului dat.

Adaugă două puncte din oficiu.

A

Alexandra-Livia Stancu

1,5p

1. Prin ce metode se creează iluzia volumului și a tridimensionalului (3D)?
(0,25 p pentru fiecare răspuns)

1p

2. Cu ce scop se utilizează perspectiva liniară frontală?

1p

3. Cu ce scop se folosește perspectiva liniară unghiulară?

0,5p

4. Privește fig. A și B. Ce fel de studiu după natură este reprezentat în fiecare lucrare?

1p

5. Ce este natura statică?

3p

6. Realizează un studiu după natură. Folosește perspectiva liniară frontală sau unghiulară.
(1 p pentru respectarea cerinței, 1 p pentru acuratețea lucrării și 1 p pentru originalitate)

B

Alexandra-Livia Stancu

Nu uita să completezi și *Fișa de observare a comportamentului*, în care vei bifa răspunsurile care ți se potrivesc cel mai bine. După completare, verifică împreună cu profesoara ta/profesorul tău dacă ai apreciat și dacă te-ai autoevaluat corect. Pune fișa și (Auto)Evaluarea de la această unitate în Portofoliu.

III. COMPOZIȚIA

A

Te-ai gândit vreodată că există multe asemănări între poveștile spuse cu ajutorul fotografiilor, cuvintelor, sunetelor, mișcărilor etc. și poveștile *spuse* cu creionul sau cu pensula?

Privește imaginile **A**, **B**, **C**, **D**, **E**. În toate există ceva anume care atrage atenția în mod special. Discută cu colegii despre ce anume îți captează privirea în fiecare exemplu dat.

Ce mesaj identifici mai ușor? De ce?

B

C

D

E

Privește cu atenție reproducerea

Hilma af Klint, *Lebăda*.

- ▶ Ce vezi?
- ▶ Ce crezi că reprezintă?
- ▶ Ce te întrebi?

Lecția 1. Compoziția plastică cu mai multe centre de interes

Lecția 2. Compoziția statică

Lecția 3. Compoziția dinamică

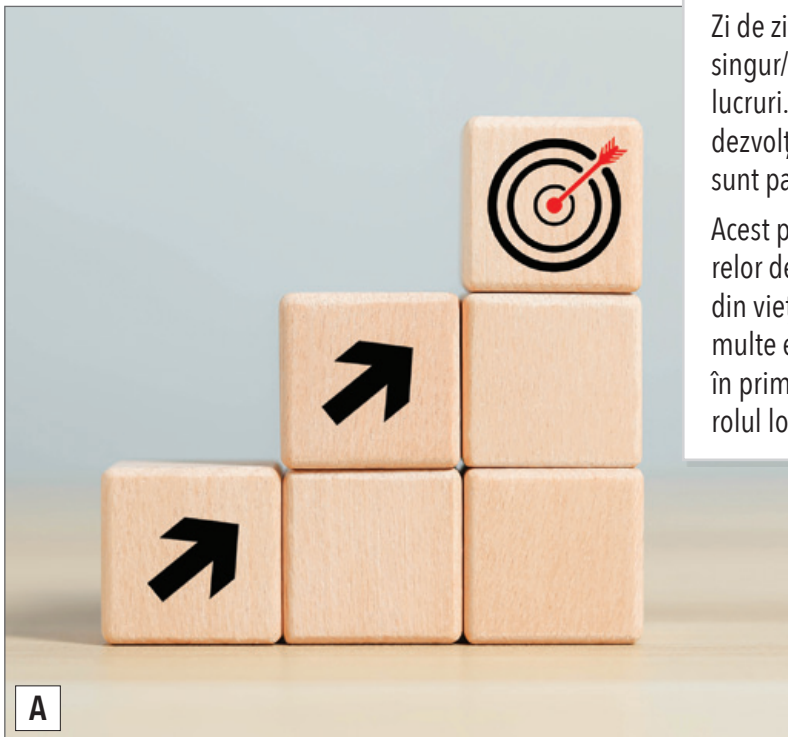
Lecția 4. Portofoliul de documentare

Competențe specifice:

1.2.; 2.1.; 2.2.; 3.1.

LECȚIA 1. Compoziția plastică cu mai multe centre de interes

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Zi de zi, participi la diferite activități, experimentezi singur/singură sau împreună cu alte persoane diverse lucruri. Unele sunt mai importante și te ajută să te dezvolți vizibil, altele sunt mai puțin importante, dar sunt pași necesari pentru a-ți atinge ținta (fig. A).

Acest proces seamănă cu cel parcurs în realizarea operelor de artă: așa cum noi conectăm toate momentele din viețile noastre, așa și artiștii plastici creează mai multe elemente pe suprafața de lucru, așezând unele în prim-plan și altele în planuri secundare, toate având rolul lor, la final, în cadrul compoziției.

Auguste Renoir, *Dans la țară*

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Compoziția plastică reprezintă modul de organizare a elementelor de limbaj plastic (punct, linie, formă, culoare, valoare), dar și a volumelor, în funcție de anumite reguli și principii compozițional-artistice. Artiștii plastici transformă formele și culorile din natură, stabilind o nouă ordine, o nouă expresie, o armonie aparte, cu legături specifice între părți și întreg.

În funcție de cum se organizează elementele de limbaj plastic, se pot crea compoziții de mai multe tipuri: compoziții cu un centru sau cu mai multe centre de interes, statice sau dinamice, închise sau deschise.

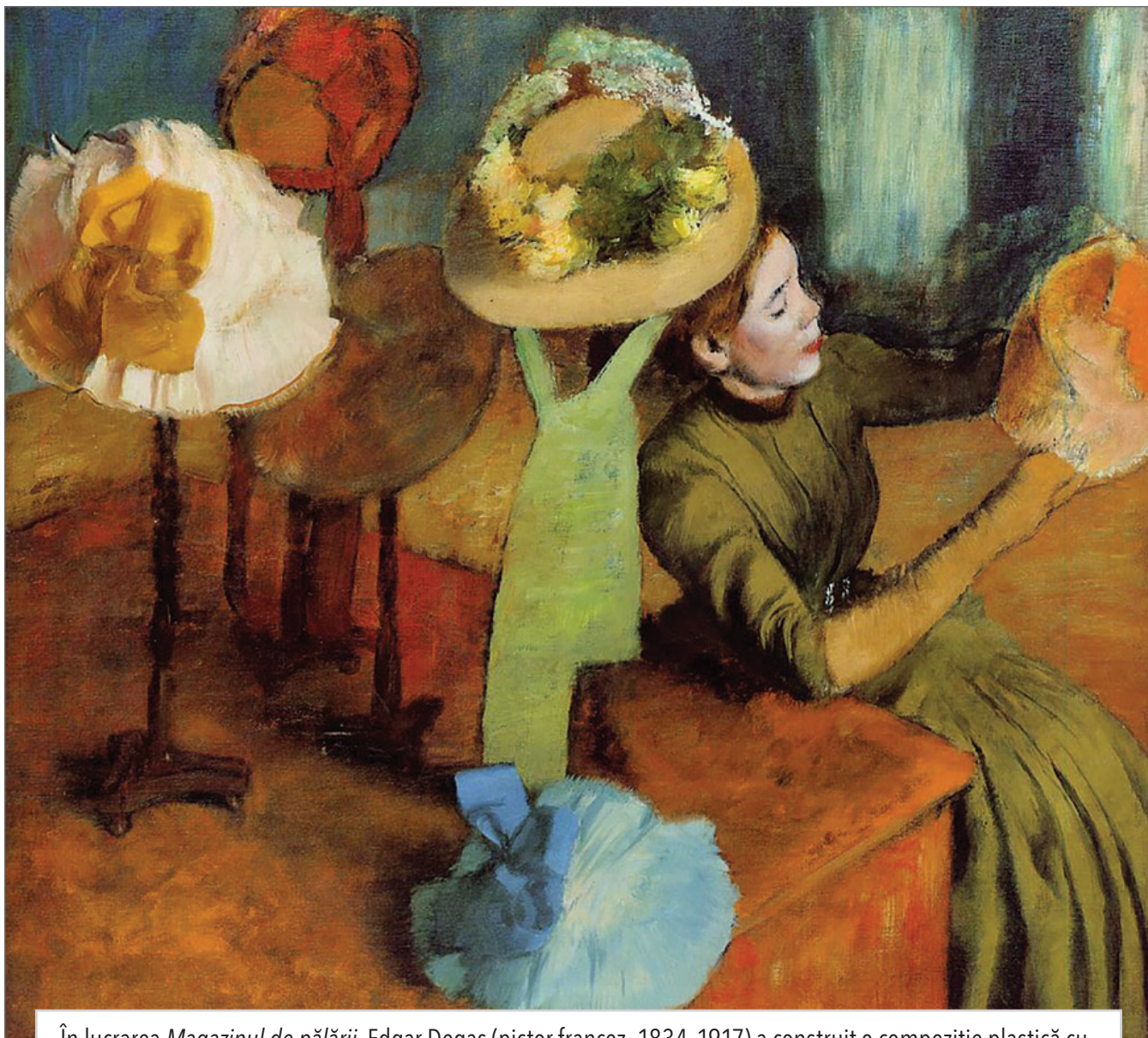
Centrul de interes este acea zonă dintr-o compoziție care atrage privirea din primul moment, prin diferite mijloace: culori contrastante, motive de dimensiuni mai mari, cu detalii (fig. B), forme deosebite în raport cu celelalte, accente prin care se subliniază forma, linii modulate, de forță, care conduc spre partea respectivă etc. Centrul de interes poate reprezenta un semn, un fragment sau un detaliu și ajută la descifrarea mesajului unui tablou.

Într-o compoziție pot fi unul sau mai multe centre de interes.

III. COMPOZIȚIA

Mă inspir din experiența artiștilor

În lucrarea *Magazinul de pălării*, Edgar Degas (pictor francez, 1834–1917) a construit o compoziție plastică cu mai multe centre de interes. Sunt mai multe elemente care atrag privirea: fața femeii, dar și pălăriile expuse pe suporturi. Pentru crearea acestor centre de interes, artistul a folosit tușe accentuate, contraste de culoare, forme și detalii. Pe fața femeii se poate citi preocuparea, dar și aprecierea pentru pălăria pe care o privește. Fundele și florile de pe pălării arată grija acordată detaliilor, astfel încât fiecare piesă să fie unică.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Realizează o compoziție reprezentând o scenă dintr-un text literar preferat. Creează mai multe centre de interes. Poți proceda astfel: direcționează elementele din pagină spre locurile alese; aglomerează zonele cu detalii; folosește contraste puternice, culori pure, o pată valorată sau grizată, pensulații accentuate.

LECȚIA 2. Compoziția statică

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Privește în jurul tău. La ce te gândești atunci când spui *liniște*? Listează cuvinte sau desenează pe o fișă (fig. A). Dacă alegi să folosești culori, ce culori are liniștea la care te gândești?

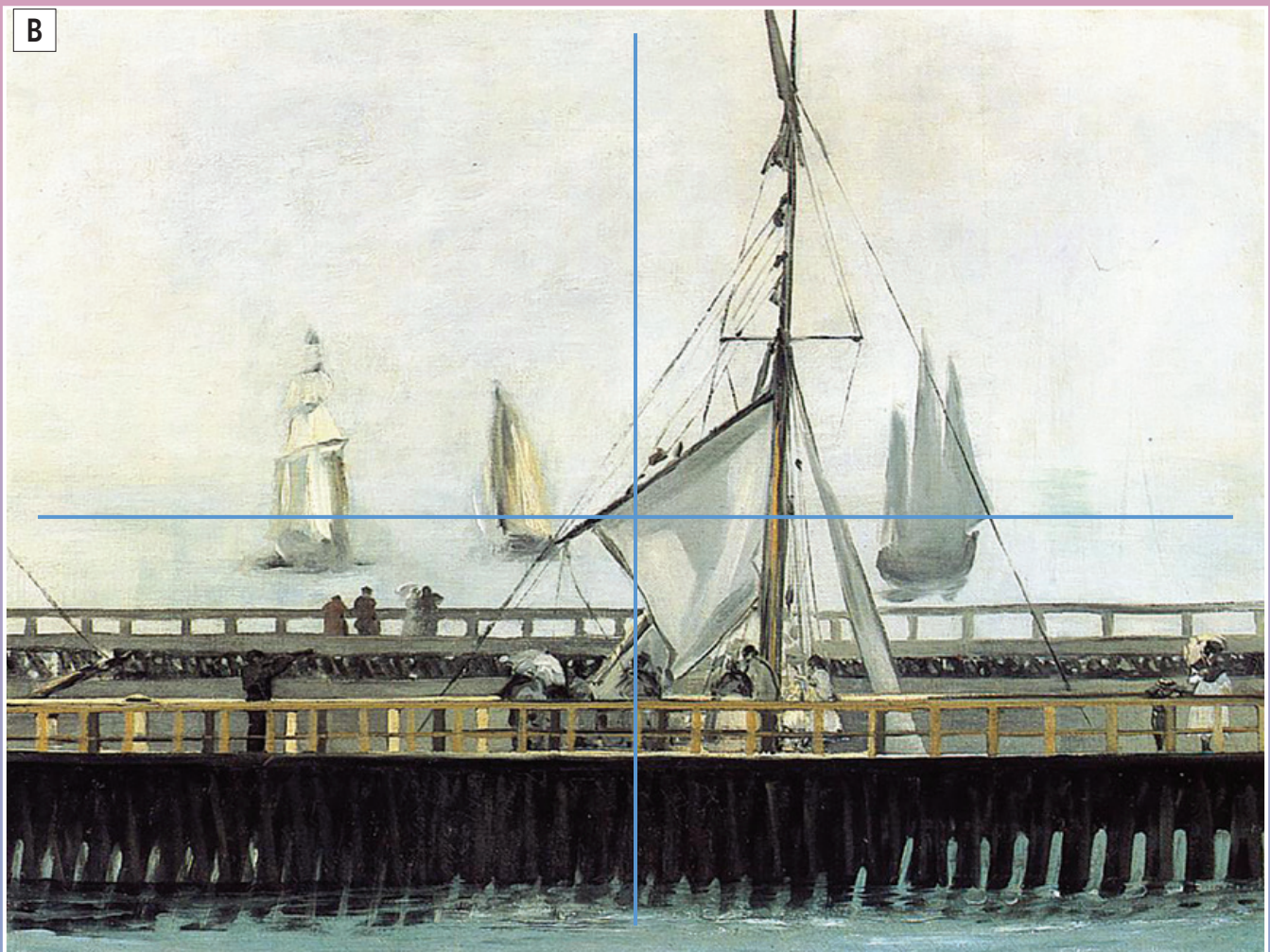
Când simți nevoia de liniște, ce faci?

Ai un desen/o pictură preferată, care îți inspiră liniște, atunci când îl/o privești?

A

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Prin felul în care Édouard Manet a desenat și pictat catargele și pânzele bărcilor, balustradele pe care se sprijină oamenii, apa care se confundă cu cerul, paleta restrânsă de culori pe care a folosit-o, fără contraste puternice, în peisajul *Bărci la Boulogne*, a reușit să redea calmul și liniștea unei zile la malul mării. Peisajul creat de Manet, în care toate elementele (apa, oamenii, pânzele bărcilor) s-au oprit pentru o clipă (fig. B), este echilibrat și armonios.

Astfel a rezultat o **compoziție statică** caracterizată printr-o structură în care poziția formelor și dirijarea tușelor se face predominant pe **linii (axe)** și pe **direcții orizontale și verticale**.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Caracteristicile **compoziției statice** sunt:

1. La baza unei compoziții statice se află, de cele mai multe ori, o structură geometrică.
2. Schema compozițională este realizată din linii și forme dispuse pe axe orizontale și verticale.
3. Principiile des întâlnite sunt simetria și echilibrul.
4. Compoziția transmite stări de repaus, calm, echilibru, ordine, liniște, stabilitate; lipsa mișcării este un element caracteristic acestui tip de compoziție; personajele din compozițiile statice au atitudini reținute*.
5. Coloritul compoziției nu relevă* contraste puternice.

Sunt foarte rare compozițiile despre care se poate spune că sunt în totalitate statice, de aceea încadrarea se va face pe baza aprecierii ponderii elementelor statice sau dinamice.

C

Gustave Caillebotte, *Interior, Femeie la fereastră*

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Realizează o compoziție statică, ținând seama de caracteristicile acesteia. Subiectul este la alegere. Urmărește atent și alte principii pe care le-ai învățat până acum la educație plastică:

- *Paginația* – felul în care așezi elementele pe foaia de desen
- *Structura* – realizează mai întâi o schiță a ansamblului compozițional
- *Proporția* – între mărimile elementelor să existe un echilibru
- *Contrastul* – poți alege mai multe feluri de contrast
- *Ritmul* – în funcție de intenția pe care vrei să o comunici

LECȚIA 3. Compoziția dinamică

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Static (fig. A) sau dinamic (fig. B)? Cum este, în cea mai mare parte a timpului, felul tău de a fi?

Unde observi dinamism în jurul tău sau în viața ta de zi cu zi? Te afectează sau te ajută acest lucru? Discută cu colegii tăi despre ce înseamnă pentru fiecare dintre voi a fi o persoană dinamică*.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Dinamismul, agitația vieții, forța și imprevizibilul* experiențelor trăite, diversitatea acțiunilor și evenimentelor sunt redade de artiștii plastici cu precădere prin **compoziții dinamice** (fig. C).

Pieter Bruegel cel Bătrân,
Jocuri de copii

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Privește lucrarea *Trenulețul*, realizată de pictorul american Winslow Homer (1836–1910) (fig. D). De ce crezi că este o compoziție dinamică? Gândește prin comparație, amintindu-ți ce ai învățat despre compoziția statică.

D

Caracteristicile **compoziției dinamice** sunt:

1. utilizează linii (axe) oblice, frânte, curbe;
2. de cele mai multe ori este asimetrică;
3. conține motive dinamice, are un ritm activ, plin de mișcare, acțiune, forță, dar și instabilitate;
4. conține contraste de culoare și/sau de valoare, linii modulate;
5. prezintă personaje cu mișcări teatrale, exagerate, ilustrează mișcări în cădere, lupte etc.
6. transmite stări de exuberanță*, forță, dramatism, tensiune etc.

În compozițiile dinamice cu mai multe centre de interes, acțiunea pare că se întâmplă (continuă) și în afara spațiului plastic. Acest lucru se realizează prin: posturile personajelor, corpul și gesturile lor, privire etc.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Gândește-te la una dintre activitățile tale preferate (fig. E). Realizează o compoziție statică sau dinamică, cu unul sau mai multe centre de interes. Scrie pe spatele lucrării care sunt caracteristicile în favoarea încadrării ei într-o categorie sau alta. Realizează o inter-evaluare cu o colegă/un coleg și verifică corectitudinea argumentelor tale.

E

LECȚIA 4. Portofoliul de documentare

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

A

Portofoliul de documentare reprezintă un mod de arhivare sub diferite forme a unor informații adunate în urma investigațiilor unui anumit subiect, a schițelor tale, a fotografiilor realizate pe parcursul etapelor de lucru ale unui proiect etc. (fig. A).

Portofoliul este o modalitate optimă și utilă de monitorizare* a procesului de creație. Cu ajutorul lui, poți reflecta la procesul de învățare, descoperind ce a fost interesant, dificil, necunoscut, care au fost provocările și cum ai reușit să le depășești.

Pentru a avea un portofoliu interesant și creativ, poți urma pașii de mai jos:

- 1. Alege** subiectul pe care vrei să îl cercetezi; pot fi lucruri legate de modă, design interior, istoria artei, arhitectură, fotografie etc.
- 2. Caută** informații din diferite surse și notează-le pe foi, pe cartoane, pe computer – în documente Word, PDF etc. Poți avea și fotografiile, făcute de tine sau de alte persoane. Trebuie să precizezi întotdeauna sursele informațiilor.
- 3. Notează** ceea ce ai aflat pe parcurs, pas cu pas. De exemplu, dacă alegi să urmărești cum crește o floare, poți să ții evidența pe zile, notând într-o fișă de observație ceea ce se întâmplă cu ea, cum se dezvoltă, ce se modifică, de ce resurse are nevoie pentru a crește, ce nu îi face bine, ce trebuie să eviți.
- 4. Dacă** subiectul portofoliului tău este arta, poți pune în el primele desene, schițe, crochiuri având ca subiect planetele tale preferate. **Exersează** tehnici diferite, iar lângă desen poți scrie câteva observații despre cum te-ai simțit când ai lucrat, de ce ai ales o anumită tehnică, dacă a fost potrivită pentru ce ai vrut să faci etc.
- 5. Realizează** o copertă sau pagini creative pentru portofoliul tău, care să te reprezinte sau să fie potrivite cu subiectul ales. Coperta ar trebui confecționată din materiale rezistente, care să îți permită să utilizezi portofoliul, ori de câte ori ai nevoie, fără teamă că se va deteriora (fig. B).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

1. Scrie o listă cu temele sau subiectele care te interesează și despre care ai vrea să te documentezi mai mult.
2. Realizează un portofoliu de documentare personalizat, care să te reprezinte și să fie potrivit pentru zona de interes pe care o vei cerceta.

B

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Recapitulează ce ai învățat pe parcursul Unității III folosind metoda: **Rezumați - Lucrați în perechi - Comunicați**

Procedează astfel:

- 1. Individual**, recitește informațiile din rubrica **Descopăr cunoștințe noi** de la paginile 47, 49, 50, 51, 52, 53 și rezumă cele citite în două sau trei fraze, formulând ideile principale.
- 2. În perechi** (la alegere), citește colegai/colegului rezumatul pe care l-ai scris, discutați asemănările și deosebirile dintre rezumatele voastre și elaborați un rezumat comun cu care sunteți amândoi/amândouă de acord.
- 3. Frontal** (cu întreaga clasă), prezentați colegilor rezumatul lucrat în perechi.
Comunicați despre conținutul rezumatelor ascultate.

(Auto)Evaluează-te:

Scrie un eseu, pe o fișă, pornind de la următoarea poveste legată de celebrul tablou *Țipătul* al lui Edvard Munch (pictor norvegian, 1863-1944) (fig. A). Pictorul și-a notat în Jurnalul său momentul și contextul care l-au inspirat: „Într-o seară, mă plimbam pe un drum... M-am simțit obosit și bolnav. M-am oprit și m-am uitat peste fiord* – soarele apunea și norii erau roșii ca sângele. Am simțit un țipăt trecând prin natură; mi s-a părut chiar că l-am auzit. Am pictat acest tablou, am pictat norii ca și cum ar fi fost sânge. Culoarea țipa. Asta a devenit *Țipătul*.”

Pentru scrierea eseului, folosește planul de întrebări:

- Dacă nu ai fi citit povestea și ai fi văzut doar tabloul, cu numele, la ce te-ar fi dus gândul?
- De ce țipăt?
- Ce emoții ar putea cauza acest țipăt?
- Ce poți spune despre compoziție?
- Care este centrul de interes?
- Cum a fost realizat? (Folosește ce ai învățat în Unitatea III.)
- Ce a vrut artistul să scoată în evidență cu ajutorul lui?
- Care sunt gândurile tale legate de această compoziție?
- Dar emoțiile?
- Argumentează.

A

Pentru **(Auto)Evaluarea eseului**, folosește următoarele criterii, la care adaugă **2 p** din oficiu:

- 2p** • structura compoziției: introducere, cuprins, încheiere;
- 2p** • utilizarea științifică a terminologiei specifice disciplinei;
- 1p** • înlănțuirea logică a ideilor, cu argumentare, unde este cazul;
- 1p** • originalitate;
- 2p** • aspect, lizibilitate, ortografie, punctuație.

Nu uita să completezi și *Fișa de observare a comportamentului*, în care vei bifa răspunsurile care ți se potrivesc cel mai bine. După completare, verifică împreună cu profesoara ta/profesorul tău dacă ai apreciat și dacă te-ai autoevaluat corect. Pune eseu și (Auto)Evaluarea în Portofoliu.

IV. COMPOZIȚIA DECORATIVĂ

Cozi de cameleon

Ai observat că matematica este peste tot în natură? Din cele mai vechi timpuri, oamenii de știință, artiștii și designerii au fost fascinați de modelele repetitive, de alternanța și simetria atât de prezente în formele plantelor, animalelor, dar și în producerea anumitor fenomene.

Știai că cel care a descris spiralele în continuă creștere a fost matematicianul Leonardo Fibonacci (sec. XII-XIII) din Pisa? Secvența Fibonacci este o secvență matematică care începe cu 0 și 1, iar fiecare număr ulterior este suma celor două numere anterioare.

Floarea-soarelui

Nautilus Pompilius

Galaxie spirală

Fulg de zăpadă izolat - cristal natural

Privește cu atenție reproducerea

Alphonse Mucha, *Zodiac*.

- ▶ Ce vezi?
- ▶ Ce crezi că reprezintă?
- ▶ Ce te întrebă?

Lecția 1. Compoziția decorativă: stilizarea

Lecția 2. Principii decorative: repetiția

Lecția 3. Principii decorative: alternanța

Lecția 4. Principii decorative: simetria

Lecția 5. Jocul de fond

Competențe specifice:

1.1.; 1.3.; 2.1.; 2.2.; 3.1.; 3.2.

LECȚIA 1. Compoziția decorativă: stilizarea

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Scriitorul și filozoful englez John Ruskin (1819–1900) spunea: *Natura pictează pentru noi, zi de zi, imagini de o frumusețe infinită*. La ce crezi că se referea, când susținea acest lucru?

Obișnuiești să petreci timp în natură? Cu ce scop? Îți faci timp să explorezi detalii? Dacă ai face un top al celor mai frumoase elemente naturale, care te inspiră sau care înseamnă ceva pentru tine, ce elemente s-ar afla pe primele trei locuri? Discută cu o colegă/un coleg și argumentează-ți alegerile.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Artiștii plastici își acordă timp pentru a observa particularități în natură. De multe ori, amănuntele sunt cele care atrag atenția și declanșează procesul de creație. Formele plastice elaborate folosite în compoziții sunt rezultatul unor procese îndelungate de reflecție și transformare a ceea ce văd și ceea ce simt în cadrul experiențelor pe care le au.

Privește comparativ imaginea din fig. A și detaliul din fig. B, obținut cu ajutorul microscopului. Ce perspective noi crezi că aduce imaginea din fig. B pentru un artist plastic?

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Procesul de transformare a unei forme din natură, prin simplificare, fără înlăturarea elementelor esențiale, fără de care nu s-ar mai putea reprezenta același conținut, se numește **stilizare**. În procesul stilizării, detaliile ne semnificative sunt omise și se scot în evidență particularitățile expresive.

De exemplu, prin stilizare, unei flori de iasomie (fig. C) i se reduc amănuntele ne semnificative: petalele rupte, îndoite, pătate, creștăturile mai puțin importante și i se accentuează forma generală de floare cu cinci petale, grupată în mici buchețele (fig. D). De cele mai multe ori, în stilizare se utilizează forme geometrice.

Cu ajutorul formelor stilizate, numite și motive decorative, se pot realiza compoziții decorative.

Compoziția decorativă se caracterizează prin: prezența elementelor stilizate și repetarea previzibilă a motivelor, respectarea unor principii, culoare întinsă uniform pe suprafețe determinate de contururi clare, exacte și lipsa tehnicilor prin care se creează senzația de volum (fig. E).

Mă inspir din experiența artiștilor

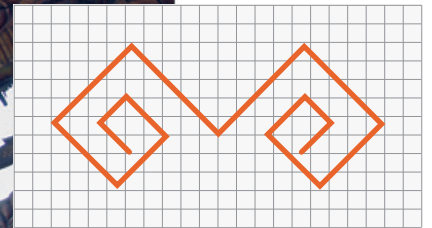
Artiștii populari și-au perfecționat comunicarea artistică prin intermediul compozițiilor decorative. Pe orice material au ales să lucreze (textil, lemn, ceramică, sticlă, metal etc.), aceștia au pus o mare încărcătură emoțională în produsele pe care le-au realizat.

În arta populară românească (dar și a altor popoare) găsim numeroase motive obținute prin stilizare, care au în spate acte de gândire profunde, șlefuite în timp. Fiecare motiv reprezintă un simbol aflat în strânsă legătură cu credințele, obiceiurile și viața de zi cu zi a oamenilor. Pe porți de lemn, mese, scaune, cuiere, vase de ceramică, costume populare etc., se pot observa **motive decorative figurative** și **nonfigurative**. Cele **figurative** sunt:

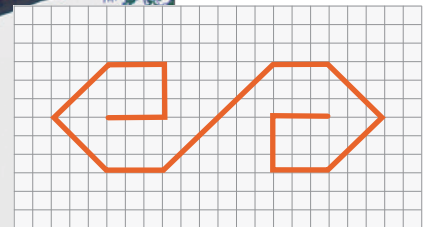
- motive **zoomorfe** – reprezintă animale (exemple de semnificații populare: lupoaica și puii simbolizează puterea familiei – fig. **F**; coarnele de berbec sugerează forța, apărarea gospodăriei – stilizare fig. **G1**, **G2**; peștele este simbolul creștin, al prosperității, al prosperității, al unirii și al comunicării; capra și cerbul reprezintă forța generatoare de viață etc.);

G1

G2

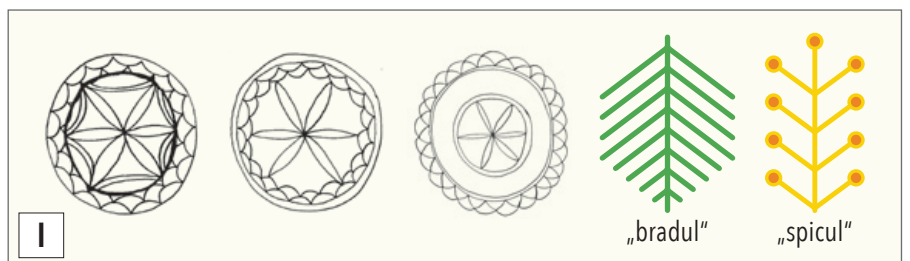

F

H

- motive **vegetale** – reprezintă plante: flori, frunze, ramuri, fructe (motivul rozetă din petale de flori circumscrise* sau dublu circumscrise sau motivul bradului reprezintă simbolul vieții; motivul spicului este asociat cu bogăția etc. – fig. **H**, **I**).

I

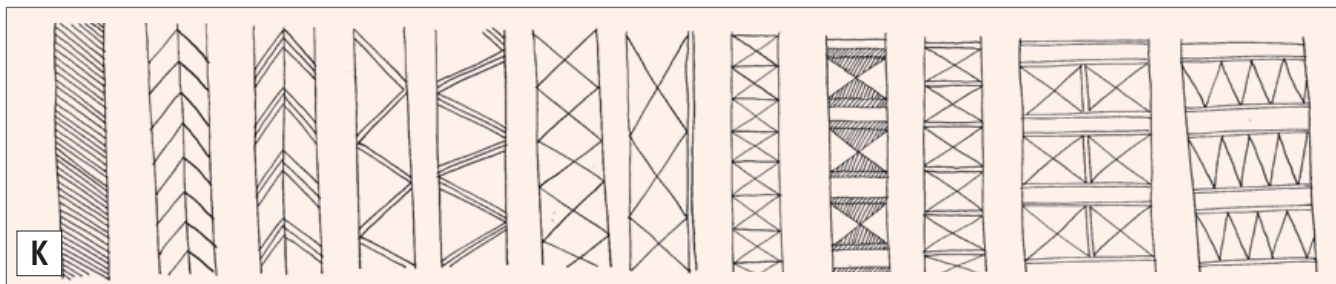
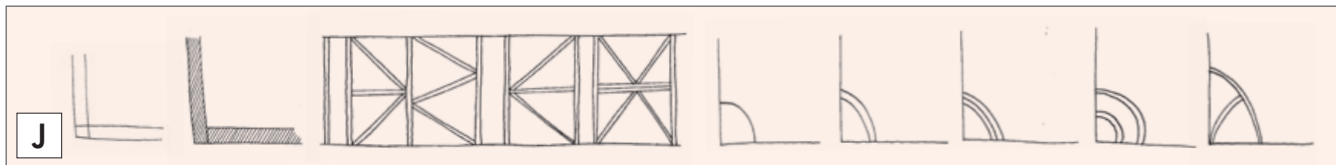
„bradul”

„spicul”

IV. COMPOZIȚIA DECORATIVĂ

Motivele decorative nonfigurative se obțin prin combinații de linii, puncte și figuri geometrice.

Artiștii populari români folosesc în compozițiile lor următoarele tipuri de combinații: *scara pisicii*, *pomul vieții*, zigzaguri, unghiuri deschise, simple sau dublate și umplute cu hașuri, romburi, crucea X în chenare, triunghiuri simple, duble, semicercuri aflate unul în continuarea celuilalt, intersectate sau unite printr-un ax central, grupuri de semicercuri (fig. J, K) etc.

Într-o compoziție decorativă motivele figurative se pot combina cu motivele nonfigurative (fig. L).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

1. Observă cu atenție un element din natură care îți place: o floare, o insectă etc. Descompune elementul în părți componente; desenează separat aceste părți, apoi stilizează-le.
2. Inspiră-te din experiența artiștilor plastici populari și realizează o compoziție decorativă cu motive figurative și nonfigurative care au semnificație pentru tine.

LECȚIA 2. Principii decorative: repetiția

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Suntem ceea ce facem în mod repetat. Succesul nu este o acțiune, ci un obicei, a spus Aristotel. Cât de mult se potrivește pentru tine ideea exprimată de marele filozof al Greciei antice? Ce repeți zi de zi, pentru a-ți atinge obiectivele?

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Pentru a realiza o compoziție decorativă, trebuie respectate următoarele principii decorative: repetiția, alternanța și simetria.

Repetiția este procesul prin care motivele decorative figurative și nonfigurative sunt așezate ținând cont de ritm.

Repetiția se poate face:

- prin succesiune – motivele se vor desena unul după altul, la distanțe egale, în poziții identice (fig. A);
- prin alternanță – o succesiune de cel mult două motive decorative, diferite ca formă, mărime, culoare, poziție (fig. B).

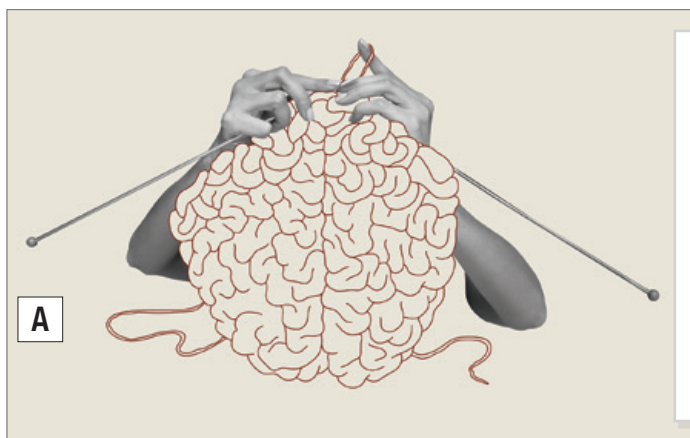
Piatră naturală - onix

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

1. Realizează fotografii în care să surprinzi principiul repetiției în natură (fig. C).
2. Realizează câteva schițe redând principiul repetiției.
3. Creează o compoziție decorativă pornind de la schițele făcute.

LECȚIA 3. Principii decorative: alternanța

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Pablo Picasso spunea: *Încep cu o idee și apoi devine altceva*, referindu-se la faptul că procesul de creație este o permanentă căutare, o construcție migăloasă cu suișuri și coborâșuri logice și emoționale (fig. A). Pare un joc în care alternanța poate fi un partener mereu prezent.

Fiecare etapă adaugă, modifică și stabilește noi dinamici ale lucrărilor. Chiar dacă cei mai mulți artiști pornesc cu un plan bine stabilit la început, multe se pot schimba de la idee la produsul final.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

În compozițiile decorative se întâlnește des ideea trecerii de la un element la altul, prin intermediul motivelor decorative așezate alternativ.

Principiul alternanței constă în utilizarea alternativă a cel puțin două motive decorative, diferite ca formă, mărime, culoare sau poziție. Motivele pot fi așezate diferit în compoziție: când unul, când celălalt, în aceeași direcție, spre stânga sau spre dreapta etc. (fig. B).

LECTIA 4. Principii decorative: simetria

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Știi că fluturele albastru *morpho* este considerat unul dintre cei mai frumoși fluturi din lume?

Privește cu atenție partea stângă și partea dreaptă a corpului fluturului (fig. A) și discută cu colegii despre particularitățile formelor și culorilor de pe aripi.

De ce crezi că este spectaculos din punct de vedere vizual?

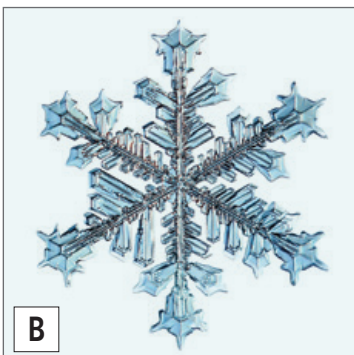
A, H, I, M, O, T, V, X, Y, W

Știi că în alfabetul latin unele litere sunt simetrice? De asemenea, știi că există cuvinte care pot fi citite atât de la stânga la dreapta, cât și de la dreapta la stânga, sensul rămânând același – caiac, minim, potop, unu? Acestea se numesc palindroame.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Asemenea repetiției și alternanței, și **simetria** are ca sursă de inspirație natura. Artiștii din toate timpurile au fost și sunt fascinați de formele simetrice prezente în lumea plantelor și animalelor.

Spunem despre un ansamblu sau o structură (fig. B, C, D) că este simetrică, atunci când părțile ei sunt identice și sunt dispuse în mod asemănător.

IV. COMPOZIȚIA DECORATIVĂ

Artiștii au preluat principiul simetriei din natură și l-au aplicat în artă și în construcțiile lor (fig. E, F).

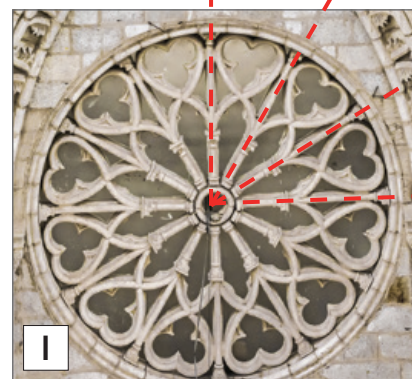
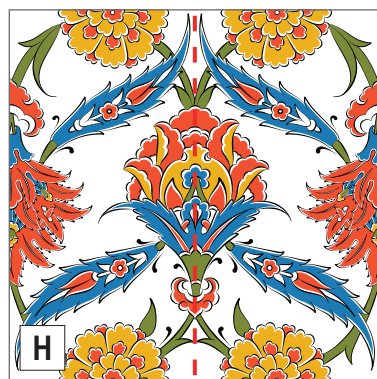
În compoziția decorativă, motivele pot fi așezate simetric, la distanțe egale, de-o parte și de alta a unei axe de simetrie (fig. G). **Axa de simetrie** poate fi o linie dreaptă, curbă, frântă (groasă, subțire, verticală, orizontală, continuă, întreruptă etc.) sau mai multe linii, de diverse tipuri.

În artă, întâlnim două forme de simetrie, inspirate din natură: **bilaterală** și **radială**.

Simetria bilaterală constă în organizarea unei structuri sau compunerea spațiului plastic în două părți egale separate de o axă de simetrie. Într-o compoziție se utilizează acest tip de simetrie pentru a reda starea de echilibru, de calm și de stabilitate (fig. H).

Atunci când o compoziție se aranjează în jurul unui ax sau punct central se realizează o **simetrie radială**. Cu ajutorul ei, o structură sau o compoziție poate fi rotită și imaginea sa va rămâne neschimbată (fig. I).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Realizează o compoziție decorativă în care să utilizezi, la alegere, principiul simetriei bilaterale sau radiale, folosind figuri geometrice.

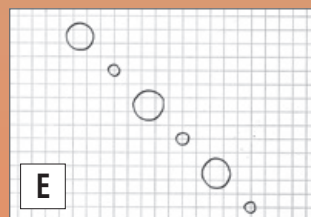
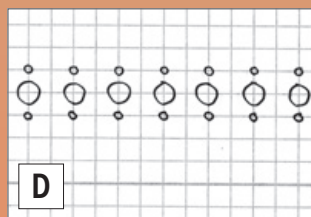
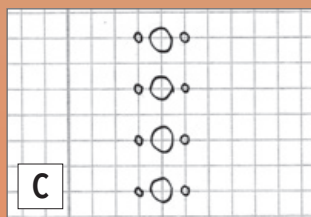
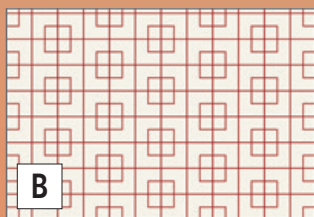
LECȚIA 5. Jocul de fond

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Jocul de fond este o formă de compoziție care are la bază o rețea formată din motive decorative organizate în funcție de principiile decorative: repetiția, alternanța, simetria (fig. A).

O rețea de linii care împarte o suprafață în părți egale sau proporționate permite o așezare ritmică a motivelor (fig. B). Pe o rețea formată din pătrate, de exemplu, motivele se pot așeza fie în spațiul dintre liniile rețelei, fie pe linii sau la punctele de intersecție ale liniilor (fig. C, D, E). Înainte de a încadra motivele în rețea, se marchează locul lor, prin puncte sau cu ajutorul liniilor ajutătoare. În acest fel, se vor putea sublinia cele două direcții de desfășurare a jocului de fond: lungimea și lățimea. Plasarea motivelor în rețea (pe locurile fixe) se începe de sus în jos și de la stânga la dreapta, în linie orizontală, verticală sau oblică, prin completarea unui rând. După ce motivele au fost desenate, rețelele se șterg sau se întăresc, în așa fel încât să facă parte din compoziția decorativă, accentuându-i caracterul.

Într-un joc de fond este recomandat să se țină seama de următoarele aspecte:

- când elementele sunt foarte simple, se lasă între ele distanțe mai mici;
- când sunt mai detaliate, se lasă spații mai mari pentru a le pune în valoare;
- jocul de fond trebuie să dea senzația unei compoziții încheiate.

Jocul de fond este o formă compozițională nelimitată; el se poate întinde oricât de mult, în toate direcțiile, de aceea nu se recomandă să-i facem chenar pentru a-l termina sau să-l completăm cu alte motive ornamentale. Se realizează cu mâna liberă, pe hârtie cu caroiaj matematic, sau pe coală de desen. Opțional, se pot folosi și instrumente precum rigla, compasul etc.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Inspiră-te din natură. Realizează o compoziție care are la bază o rețea formată din motive organizate prin respectarea principiilor decorative.

PROIECT: O CĂLĂTORIE CU BALONUL

Ce părere ai de o călătorie imaginară cu balonul într-un loc în care nu ai ajuns încă, dar care este pe lista dorințelor tale?

Gândește-te la acel loc și creează o compoziție în care să folosești ce ai învățat până acum despre compoziție, în general, dar și despre compoziția decorativă. Folosește materialele și instrumentele pe care le ai la îndemână. Scrie apoi pe o fișă câteva gânduri legate de lucrarea ta. Urmărește exemplele date. La final, evaluează-ți proiectul folosind punctajul de la pagina 8.

Realizați o expoziție la nivelul clasei sau al școlii cu creațiile voastre. Invitați colegi din alte clase sau părinți. Prezentați-le lucrările și solicitați feedback.

Arghira Manolache-Passima

O călătorie cu balonul mă poate transporta în orice colț al imaginației. Chiar și spre o grădină secretă în care doar cei creativi pot ajunge. Grădina aceasta ascunde mistere ce așteaptă să fie descoperite. Trebuie doar să treci râul!

Vă provoc să intrați prin tunelul imaginației și să aflați secretele grădinii.

Am ales călătoria cu balonul deoarece, de mică, mi-a plăcut să explorez părți ale lumii – asta îmi aduce fericire. Positano este unul dintre orașele pe care îmi doresc de mult timp să îl vizitez. Se află în Italia, o țară plină de oameni cu suflete calde.

Casele din Positano mi-au atras atenția prin textura și cromatica fațadelor. Am ales să fac un colaj folosind creioane, carioci, fotografii și ziare, pentru că așa îmi pot exprima ideile și emoțiile cel mai bine.

Positano, Italia

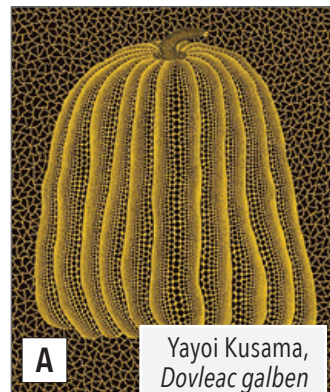

Arghira Manolache-Passima

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Amintește-ți ce ai aflat, ce activități ai făcut și cum te-ai simțit învățând pe parcursul Unității IV – *Compoziția decorativă*. Ca să fie mai ușoară recapitularea, împărțiți-vă în grupuri mici și discutați după următorul plan:

- Prin ce se caracterizează „compoziția decorativă”?
- Ce este și cum se realizează „stilizarea”?
- În ce constau „repetiția, alternanța, simetria și jocul de fond”?

A

Yayoi Kusama,
Dovleac galben

(Auto)Evaluează-te:

Rezolvă pe o fișă exercițiile de mai jos. Verifică corectitudinea răspunsurilor recitind informațiile de la paginile recapitulate și notează fiecare răspuns corect cu ajutorul punctajului dat. Adaugă două puncte din oficiu. Pe parcursul autoevaluării, la anumite cerințe vei avea de scris răspunsuri corecte, care completează enunțurile cu cuvinte lipsă, ca în *exemplul 1*. La alte întrebări trebuie să notezi litera corespunzătoare răspunsului pe care îl consideri corect, ca în *exemplul 2*.

EXEMPLUL 1

Cerință: Scrie pe fișă răspunsul corect care completează enunțul:
Natura ... pentru noi, zi de zi, imagini de o frumusețe infinită.

Răspuns: *Natura pictează pentru noi, zi de zi, imagini de o frumusețe infinită.*

EXEMPLUL 2

Întrebare: *Câte ore sunt într-o zi?*

Alege răspunsul corect din variantele de mai jos:

- A. 12 ore B. 45 ore **C. 24 ore** D. 60 ore

3p

1. Compoziția decorativă se caracterizează prin: prezența elementelor și repetarea previzibilă a, respectarea unor, culoare întinsă pe suprafețe determinate de contururi clare, exacte și lipsa tehnicilor prin care se creează senzația de, și etc. (câte **0,5 p** pentru fiecare răspuns corect)

1p

2. Principiile decorative sunt:

a. repetiția, alternanța, simetria;	c. alternanța, valorția, simetria;
b. repetiția, nuanțele, simetria;	d. perspectiva, repetiția, simetria.

4p

3. Realizează o compoziție cu joc de fond în care să organizezi original, în rețea, un element din natură stilizat, respectând principiile decorative: repetiția, alternanța, simetria. (câte **1 p** pentru fiecare: joc de fond, repetiție, alternanță, simetrie)

Nu uita să-ți autoevaluezi și proiectul din această unitate: *O călătorie cu balonul*. Folosește criteriile și punctajele de la pag. 8. Completează și *Fișa de observare a comportamentului*, în care vei bifa răspunsurile care ți se potrivesc cel mai bine. După completare, verifică împreună cu profesoara ta/profesorul tău dacă ai apreciat corect. Pune fișa și (Auto)Evaluarea de la această unitate în Portofoliu.

V. ISTORIA ARTEI ROMÂNENEȘTI

Cetatea dacică Sarmizegetusa
Regia, Munții Orăștiei

Colonia greacă Histria, Dobrogea

Farul genovez, Constanța

Mănăstirea Voroneț, Moldova

Cetatea Sighișoarei, Transilvania

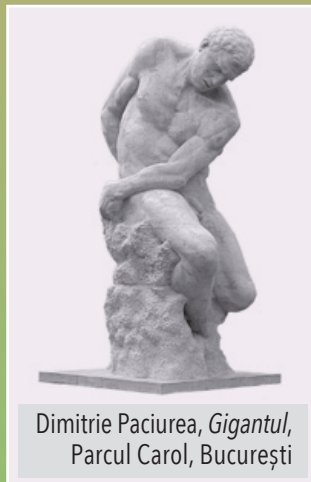
Nicolae Grigorescu, *Autoportret*

Theodor Aman, *Autoportret*

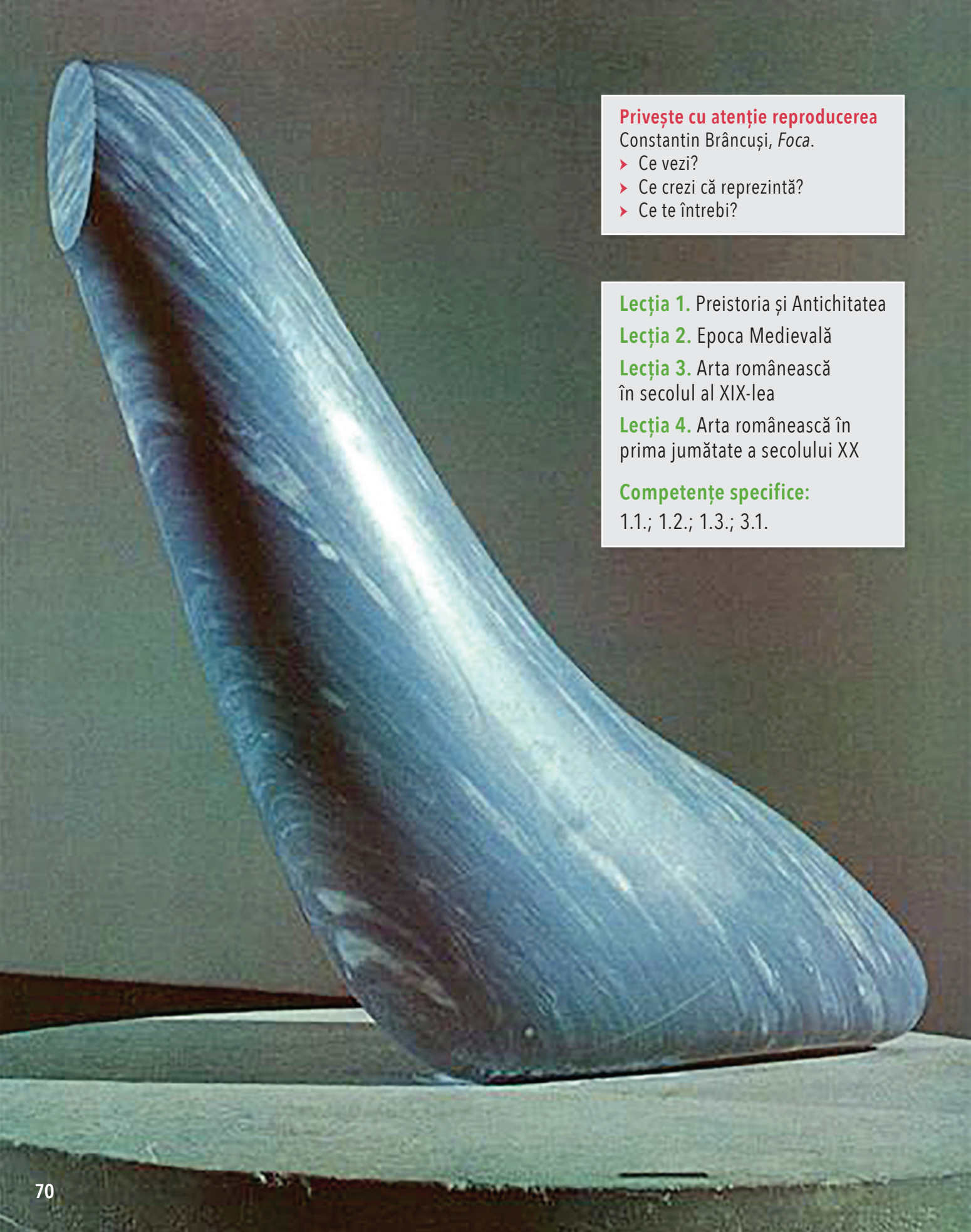
Constantin Brâncuși,
Coloana Infinitului, Tg. Jiu

Dimitrie Paciurea, *Gigantul*,
Parcul Carol, București

Datorită poziției geografice, teritoriul României a constituit un spațiu care, din punct de vedere etnic* și cultural, a fost influențat de trei mari zone de civilizație: cea a Orientului euro-asiatic, cea din sudul mediteraneean și cea a Europei Centrale și Apusene. Aceste zone, care au acționat în mod diferențiat, succesiv sau concomitent*, au influențat substanțial arta și evoluția ei de pe teritoriul României.

Doar cunoscând aceste premise* putem descifra și înțelege caracteristicile artei românești.

Privește cu atenție reproducerea

Constantin Brâncuși, *Foca*.

- Ce vezi?
- Ce crezi că reprezintă?
- Ce te întrebă?

Lecția 1. Preistoria și Antichitatea

Lecția 2. Epoca Medievală

Lecția 3. Artă românească
în secolul al XIX-lea

Lecția 4. Artă românească în
prima jumătate a secolului XX

Competențe specifice:

1.1.; 1.2.; 1.3.; 3.1.

LECȚIA 1. Preistoria și Antichitatea

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Din cele mai vechi timpuri, omul și-a exprimat gândurile și emoțiile și prin metode artistice. Obiectul de artă sau artefactul creat a reflectat întotdeauna societatea și epoca în care a fost realizat. Cu toate că recunoaștem un obiect/artefact făcut în vechime, nu putem să nu remarcăm că sunt aspecte care au rămas neschimbate: gesturi, obiceiuri, atitudini. Spre exemplu, omul care reflectează, stă în aceeași poziție și în prezent, precum stătea în trecut (fig. A, B).

Gânditorul de la Hamangia, detaliu

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Preistoria: Paleolitic superior

Neolitic

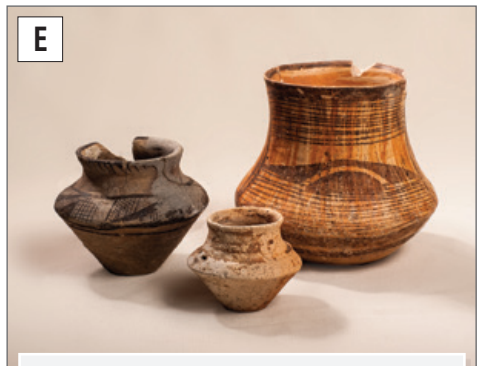
Eneolitic târziu

Pictură rupestră din peștera Cuciuat, jud. Sălaj, reprezentând un cal. A fost descoperită în anul 1979 și este o mărturie a primelor manifestări artistice de pe teritoriul României (fig. C).

Cele două statuete, *Gânditorul și Femeia șezând*, formează un ansamblu și provin din **cultura Hamangia** (mil. IV-II î.Hr.) (fig. D).

Această cultură a fost denumită astfel după vechiul sat Hamangia din comuna Istria, Dobrogea, astăzi satul Baia, județul Tulcea.

Vase din **ceramică** din cultura Cucuteni (mil. al V-lea î.Hr.) decorate cu forme geometrice și spirale (fig. E).

Cultura Cucuteni (5800–3200 î.Hr.) este cea mai veche civilizație din Europa și a primit numele după satul omonim* din apropierea Iașului, unde s-au descoperit primele vestigii, în anul 1884.

Mă inspir din experiența artiștilor

Ceramica de Cucuteni este faimoasă pentru frumusețea decorului: forme geometrice, linii drepte, frânte sau curbate, în formă de spirală, figuri de păsări și de animale stilizate, pictate în nuanțe naturale, brunuri închise sau roșcate, negru și gri, toate pe fond alb (fig. F). Artiștii ceramiști s-au lăsat inspirați de formele, decorul și culorile Cucuteni și-au realizat propriile creații ceramice (fig. G).

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Civilizația și cultura dacilor s-au dezvoltat în spațiul carpato-dunărean pe parcursul a câteva sute de ani și au atins nivelul cel mai ridicat în perioada sec. I î.Hr. – sec. I d.Hr. Arta dacică este arta asociată popoarelor cunoscute ca daci sau a ramurii tracilor de nord; dacii au creat un stil de artă în care se văd influențele sciților și grecilor. Erau foarte pricepuți în prelucrarea aurului și argintului și în fabricarea ceramicii.

sec. IV î.Hr.

sec. III î.Hr.

sec. II î.Hr.

sec. I î.Hr.

sec. I d.Hr.

Coiful de la Peretu este un coif getic de argint aurit datând din secolul al IV-lea î.Hr., adăpostit în prezent la Muzeul Național de Istorie a României din București (fig. H).

A fost găsit în 1971, în satul Peretu din județul Teleorman. Împreună cu alte 50 de piese el face parte din **Tezaurul de la Peretu** descoperit într-un mormânt traco-getic vechi de aproximativ 2500 de ani.

Coiful de la Coțofenești este un coif geto-dac ce datează din prima jumătate a secolului al IV-lea î.Hr. (fig. I).

Coiful a fost descoperit în anul 1928, în satul Coțofenești, județul Prahova, de către un elev al școlii primare din localitate. Este o piesă din aur masiv, cântărind 770 de grame, aproape intactă.

Brățările dacice

sunt bijuterii din aur și fac parte din tezaurul descoperit în incinta fostei cetăți dacice de la Sarmizegetusa Regia, în Munții Orăștiei. La Muzeul Național de Istorie a României din București sunt expuse 13 brățări (fig. J).

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Cetățile dacice din Munții Orăștiei reprezintă unul din cele șapte situri* culturale din România înscrise în **patri-moniul mondial UNESCO***. Cele șase fortărețe dacice (Sarmizegetusa Regia, Luncani – Piatra Roșie, Costești – Blidaru, Costești – Cetățuie, Căpâlna și Bănița) au fost ridicate între secolele I î.Hr. și I d.Hr. pentru apărare și protecție împotriva cuceririi romane.

sec. I î.Hr. – sec. I d.Hr.

sec. IV d.Hr.

Sarmizegetusa Regia (reședință regală) a fost capitala și cel mai important centru militar, religios și politic al statului dac înainte de războaiele cu Imperiul Roman. A fost nucleul unui sistem defensiv strategic format din șase fortărețe dacice din Munții Orăștiei, folosit de Decebal pentru apărare împotriva cuceririi romane. Capitala regatului dac, construită probabil la mijlocul secolului I î.Hr., cuprindea în perimetrul său cetatea, zona sacră și așezarea civilă.

Situl arheologic Sarmizegetusa Regia este situat în satul Grădiștea de Munte din județul Hunedoara (fig. K).

După retragerea romanilor, pe teritoriul Daciei au avut loc mai multe invazii ale popoarelor migratoare. Au fost descoperite mărturii ale trecerii acestora. Una dintre ele, foarte valoroasă, este **Tezaurul de la Pietroasa** (fig. L).

Acesta este un tezaur arheologic format din mai multe obiecte din aur, descoperit în anul 1837, în localitatea Pietroasele, jud. Buzău. Tezaurul a fost datat în secolul al IV-lea d.Hr. și atribuit vizigoților. Arheologii afirmă că această comoară aparținea unui rege, probabil Athanaric, care o folosea în anumite ocazii, cum ar fi solemnități religioase sau ospețe. Tezaurul de la Pietroasa se află expus astăzi în Muzeul Național de Istorie a României din București.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Realizează o lucrare în care să redai un obiect cu motive decorative inspirate din cultura Cucuteni. Folosește, la alegere, desenul, pictura sau modelajul.

LECȚIA 2. Epoca Medievală

EXPLOREZ LUMEA DIN JURUL MEU

Privește cu atenție imaginile **A** și **B**. Ce vezi? Ce crezi că reprezintă? Ce te întrebă privind-le?

Multe viețuitoare (păsări, insecte, oameni etc.) migrează dintr-un loc în altul pentru a găsi hrană și un loc mai bun de trai, fug din fața inamicilor naturali și încearcă să evite suprapopularea. Migrația umană este diferită de cea din lumea animală, deoarece rareori oamenii se întorc în locul de unde au plecat. Pentru a-și consolida identitatea în locurile noi în care se așază, își creează comunități în care păstrează limba, tradițiile și cultura. Astfel, noii sosiți își pun amprenta în cultura și civilizația societății care i-a primit.

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

După retragerea romanilor (sec. al III-lea), timp de mai mult de patru veacuri, pe teritoriul României a urmat o epocă frământată, marcată de invaziile popoarelor migratoare. Începând cu secolul al IX-lea, sunt mărturiile despre primele formațiuni politico-administrative și militare din Transilvania, care au și activitate culturală. Arta medievală românească se dezvoltă între secolele al XI-lea și al XVIII-lea.

Sec. XI-XIII. Stil romanic

Datorită coloniștilor sași și a ordinelor călugărești sosite din vestul Europei, **stilul romanic** se manifestă îndeosebi pe teritoriul Transilvaniei.

Catedrala Romano-Catolică Sfântul Mihail este situată în orașul **Alba Iulia** și este cel mai valoros monument de arhitectură romanică din Transilvania (fig. C).

Tot în stil romanic a fost construită și **biserica evanghelică** de la **Cisnădioara**, jud. Sibiu (fig. D).

Secolul al XIV-lea. Stil gotic, Stil bizantin

Cetatea Severinului, Țara Românească

H

După întemeierea celor două state – Țara Românească și Moldova, principala grijă manifestată de domnitori a fost să asigure securitatea hotarelor, construind **cetăți fortificate** (fig. E, F).

Inițial, **castelul Bran** din Transilvania a fost o **construcție militară de apărare** având la bază forma unui patruleter neregulat. În timp, castelul a suferit numeroase modificări, printre care: i-au fost adăugate turnuri la sud și la est, iar acoperișul a fost îmbrăcat cu țiglă (fig. H).

F

Cetatea Neamț, Moldova

În **Transilvania**, orașele traversau o perioadă înfloritoare în care se realizau construcții de anvergură*, în **stil gotic**.

Biserica evanghelică din Sibiu (fig. I).

G

Biserica Sf. Nicolae Domnesc din **Curtea de Argeș**, ctitorie* a lui Basarab I, a fost construită în **stil bizantin** (fig. G).

Construcțiile religioase au dimensiuni corespunzătoare cu importanța și autoritatea statelor nou create.

I

J

Biserica Sf. Nicolae (Bogdana), din **Rădăuți**, este considerată a fi cea mai veche construcție bisericească de zid din Moldova, fiind ctitorită de voievodul Bogdan I. În arhitectura ei găsim **elemente romanice, gotice și bizantine** (fig. J).

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Pe parcursul a trei secole, arhitectura se dezvoltă în trei direcții: militară, civilă și religioasă.

K

Castelul Corvinilor din **Hunedoara** (fig. K), construit inițial ca cetate militară, este edificiul cel mai complex din întreg Evul Mediu românesc.

L

Cetatea Sighișoarei, azi centrul istoric al orașului, a fost construită de coloniștii sași (fig. L).

M

Biserica Neagră din **Brașov** este cel mai reprezentativ edificiu construit în stil gotic (fig. M).

N

Pătrăuți, Putna, Voroneț, Moldovița (fig. N) și **Dragomirna** sunt doar o parte din mănăstirile **ctitorite** de domnii și boierii moldoveni.

În Evul Mediu, pictura și sculptura sunt subordonate arhitecturii. Miniatura din manuscrite și fresca sunt reprezentative pentru pictură. Sculptura se realizează în lemn și în piatră, pentru decorarea altarelor și a edificiilor. O amplă dezvoltare o au artele decorative: broderia și arta metalelor.

O

P

Judecata de Apoi, fresca pictată pe peretele vestic al mănăstirii Voroneț, este considerată o capodoperă a picturii medievale (fig. O). *Steagul de luptă* al lui Ștefan cel Mare este brodat cu fire de aur și argint pe fond de atlaz* roșu (fig. P).

Stilul brâncovenesc, cunoscut și ca „primul stil românesc”, s-a dezvoltat sub înfloritoare domnie a lui Constantin Brâncoveanu (1688–1714), de unde își primește și numele.

Stilul brâncovenesc este un stil eclectic, adică o fuziune între arhitectura populară, tradițiile artistice locale bizantine, elementele islamice ale Imperiului Otoman și elementele cu caracter renașcentist, baroc și gotic aduse în țară de meșterii străini și boierii care au studiat la Padova și Constantinopol. Cu ajutorul acestora, Constantin Brâncoveanu a reușit să creeze un stil național coerent și grăitor.

Palatul de la Potlogi alături de cel de la **Mogoșoaia** sunt exemple de arhitectură civilă în stil brâncovenesc din Țara Românească (fig. **Q, R**). Dotate cu aducțiuni* de apă, cu băi și grupuri sanitare, reședințele domnești ofereau un confort nemaîntâlnit până atunci.

Caracteristici ale stilului brâncovenesc

Monumentele brâncovenești se remarcă prin masivitatea lor dată în special de soclul de piatră, dar și prin elementele atașate – **scări exterioare, pridvoare, logii**, și detaliile interioare și exterioare care contribuie la expresivitatea volumului. Coloanele sunt un alt element caracteristic al stilului brâncovenesc. Ele sunt puternic ornamentate, cu frunze de acant* în partea superioară a capitelului.

Stilul brâncovenesc este **bogat în decorațiuni, ornamentații și culori**. **Detaliile sculptate** în piatră sunt **motive vegetale** (frunze de acant, vrejuri, struguri, floarea-soarelui, trandafiri etc.), **zoomorfe** (păsări, șerpi, dragoni) sau **antropomorfe** (sfinți, îngeri).

Mănăstirea Hurezi sau **Horezu** (1690–1693) este prima ctitorie a lui Constantin Brâncoveanu și este cel mai reprezentativ exemplu pentru stilul brâncovenesc (fig. **S**).

La Horezu s-a înființat școala de **pictură brâncovenească**. Picturile murale ale mănăstirii sau decorul bisericii Doamnei din București (1688–1689) reprezintă o parte din capodoperele acelei perioade.

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Desenează o hartă a României pe care să notezi monumentele de arhitectură prezentate în lecție. Poți să le schițezi sau scrie doar numele, stilul și secolul în care au fost construite.

LECȚIA 3. Arta românească în secolul al XIX-lea

1800

1848

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Revoluțiile ideologice*, politice și culturale care s-au manifestat în secolul al XIX-lea în Europa au anunțat începutul epocii moderne. Conceptul de modern în istoria artei se referă la influența occidentală în ceea ce privește abordarea laică* a subiectelor și îndepărtarea de subiectele religioase. În Principatele Române, ideea de conștiință și unitate națională au marcat întregul secol, iar Revoluția de la 1848 a fost punct de răscruce al dezvoltării artelor.

Pictura *Proclamarea Unirii*, de Theodor Aman (1831-1891), realizată în culori de ulei pe pânză, evocă un moment de răscruce al istoriei națiunii române și îi reprezintă pe membrii Adunării Elective de la București în timpul alegerii lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Țării Românești (fig. A).

Barbu Ișcovescu împreună cu Ion Negulici și Constantin Daniel Rosenthal au alcătuit celebrul grup de pictori revoluționari de la 1848 care au fost promotorii* artei în România. Ei au surprins în portrete revoluționarii de la 1821 (fig. B) și 1848 (fig. C).

1850

1864

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Călătoriile și studiile în străinătate ale românilor au condus la asimilarea stilurilor europene. **Stilul neoclasic** este primul care a pătruns și a schimbat arhitectura. Orașele s-au dezvoltat, au fost sistematizate și restructurate. După 1848, a apărut **stilul eclectic** și, odată cu dezvoltarea economică, a crescut și ritmul construcțiilor destinate instituțiilor de stat: ministere, școli, palate de justiție, săli de concerte.

D

Ateneul Român (fig. D) este o sală de concerte din București, situată pe Calea Victoriei, în Piața George Enescu. Clădirea, realizată într-o combinație dintre **stilurile neoclasic și eclectic**, a fost construită după planurile unui arhitect francez.

E

Palatul CEC (fig. E) din București a fost construit în **stil eclectic**. Construcția a început în 8 iunie 1897, în prezența Regelui Carol I al României și a Reginei Elisabeta și a fost terminată în anul 1900. De atunci, CEC-ul* a funcționat în această clădire.

În 1864, domnitorul Alexandru Ioan Cuza a dat o lege prin care s-a înființat în București Școala Națională de Arte Frumoase, cu secțiile: pictură, sculptură, gravură, arhitectură, estetică, desen linear*, istorie și perspectivă.

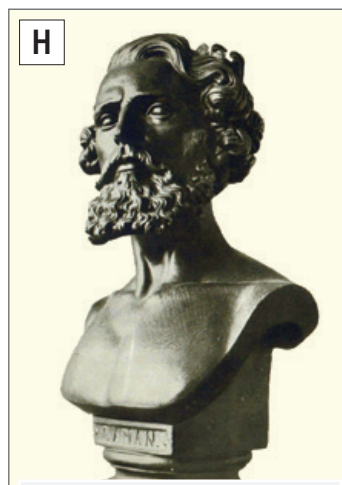
F

Theodor Aman a fost unul dintre cei mai importanți pictori români ai secolului al XIX-lea. A studiat pictura la Paris, apoi s-a întors în România în 1857, deja stabilit ca pictor. În pictura *Bal mascat în atelier* (fig. F) vedem că atelierul său era unul dintre cele mai populare locuri de întâlnire ale înaltei societăți, „singurul centru artistic al elitei* bucureștene de atunci”. A avut o contribuție importantă la înființarea Școlii Naționale de Arte Frumoase, unde a fost atât primul profesor, cât și director.

1864

1900

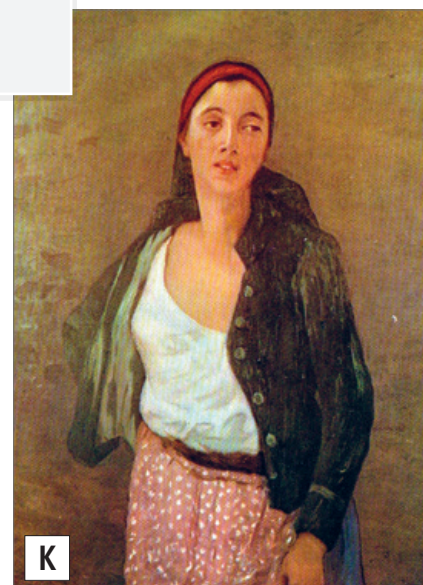
Casa parohială și lapidariumul* Bisericii Stavropoleos, din București, au fost construite după planurile arhitectului Ion Mincu (1852–1912) (fig. G). Acesta a fost fondatorul Școlii românești de arhitectură și creator al **stilului neoromânesc**.

Karl Storck (1826–1887) a fost primul profesor de sculptură la Școala Națională de Arte Frumoase din București. Sculptorul a hotărât, împreună cu Theodor Aman, să-și facă reciproc portretele. Ca urmare, la Muzeul Storck din București putem să admirăm azi *Bustul lui Theodor Aman* (fig. H).

Ștefan Luchian a pictat lucrarea *Safta florăreasa* în 1895 (fig. K). El a fost ultimul mare pictor român reprezentativ din secolul al XIX-lea.

Ion Andreescu (1850–1882) și Nicolae Grigorescu (1838–1907) au studiat în Franța și au pictat în cadrul Școlii de la Barbizon, fiind influențați de impresionisti* (fig. I, J).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Într-o seară, în interiorul modest al camerei lui Ștefan Luchian a răsunat vioara lui George Enescu. Marele interpret și compozitor venise să-i aducă un omagiu artistului plastic contemporan cu el.

Documentează-te despre acest moment și scrie pe o fișă un eseu în care să surprinzi schimbul de emoții dintre cei doi artiști, așa cum ți-l imaginezi tu. Pune fișa cu eseu în Portofoliu.

LECȚIA 4. Arta românească în prima jumătate a secolului XX

DESCOPĂR CUNOȘTINȚE NOI

Prima jumătate a secolului XX a fost împărțită în două perioade cu caracteristici bine definite: perioada până la izbucnirea Primului Război Mondial și perioada interbelică. Arta a fost direct influențată, manifestări artistice diferite au avut loc în cele două perioade.

1900

1914

Perioada de la începutul secolului XX era numită **La Belle Époque** (din franceză, „Epoca Frumoasă”), perioada modernă, cu salturi marcante în toate domeniile și viață tihnită* până la începutul Primului Război Mondial. Tradiționalismul și modernismul erau într-o aprigă confruntare, artiștii erau efervescenți, arta a fost revoluționată.

Primăria Municipiului București funcționează într-o clădire construită între anii 1906 și 1910, în **stil neoromânesc**, după planurile arhitectului Petre Antonescu (1873–1965) (fig. A).

În anul 1912, Ștefan Luchian era grav bolnav și, cu un efort suprem, a pictat tabloul *Lăutul* (fig. C).

„...*Lăutul*, deși are aparența unei picturi de gen – o mamă care-și spală plodul* – este o compoziție monumental-decorativă, care preamărește dragostea maternă.”

Acest tablou realizat de Luchian în ultimii săi ani de creație, inaugurează o direcție nemiîntâlnită în pictura românească, și anume linia compozițiilor decorative care vor inunda efectiv deceniile următoare în artă. Luchian îi anunță pe Pallady și pe Tonitza.

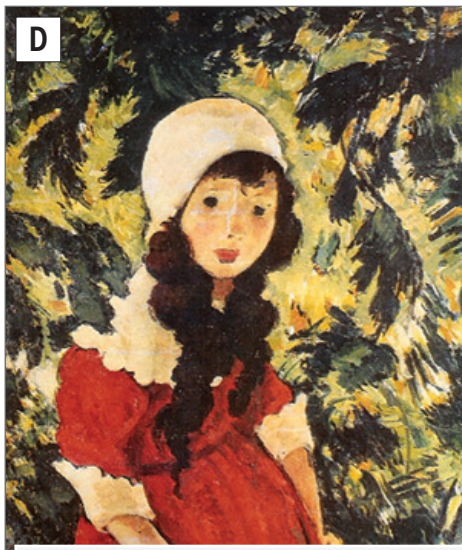

Cazinoul de la Constanța a fost construit în perioada 1908–1910, în **stilul Art Nouveau** (fig. B).

1918

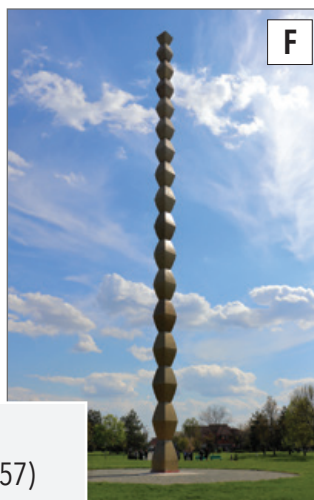
1940

Fata pădurarului este una dintre cele mai cunoscute picturi ale lui Nicolae Tonitza (1886–1940), realizată în anii 1924–1926 (fig. D). Ca în toate portretele lui Tonitza, ochii constituie centrul de interes: deși îndreptată spre privitor, privirea lor pare întoarsă spre sine, adâncită într-o lume interioară inaccesibilă.

Palatul Culturii din Timișoara a fost refăcut în anul 1928 de arhitectul Duiliu Marcu (1885–1966) (fig. E). Opera sa a reflectat evoluția arhitecturii locale în prima jumătate a secolului XX.

Coloana Infinitului sau *Coloana fără sfârșit* este o sculptură a artistului Constantin Brâncuși (1876–1957) (fig. F). Ea face parte din Ansamblul Monumental din Târgu Jiu, compus din *Coloana Infinitului*, *Poarta sărutului* și *Masa tăcerii*, concepute și executate de sculptor. Inaugurată la 27 octombrie 1938, coloana are o înălțime de aproape 30 de metri (29,35 m) și este compusă din 16 module octaedrice* suprapuse. Sculptura este o stilizare a coloanelor funerare specifice sudului României. Denumirea originală era *Coloana recunoștinței fără sfârșit* și a fost dedicată soldaților români din Primul Război Mondial căzuți în 1916 în luptele de pe malul Jiului.

Himera văzduhului a fost realizată în bronz de sculptorul Dimitrie Paciurea (1875–1932), în anul 1927. Această lucrare este considerată una dintre capodoperele artistului. Este expusă la Muzeul Național de Artă al României din București (fig. G).

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

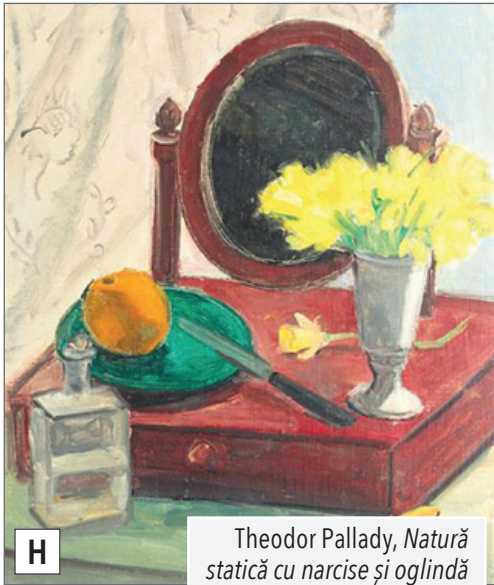
Alege una dintre picturile sau sculpturile prezentate în lecție și realizează o fișă în care să notezi răspunsurile la întrebările: *Ce văd? Ce cred despre lucrare? Ce mă întreb uitându-mă la ea?* Comunică cu o colegă/un coleg despre răspunsurile date.

1940

1950

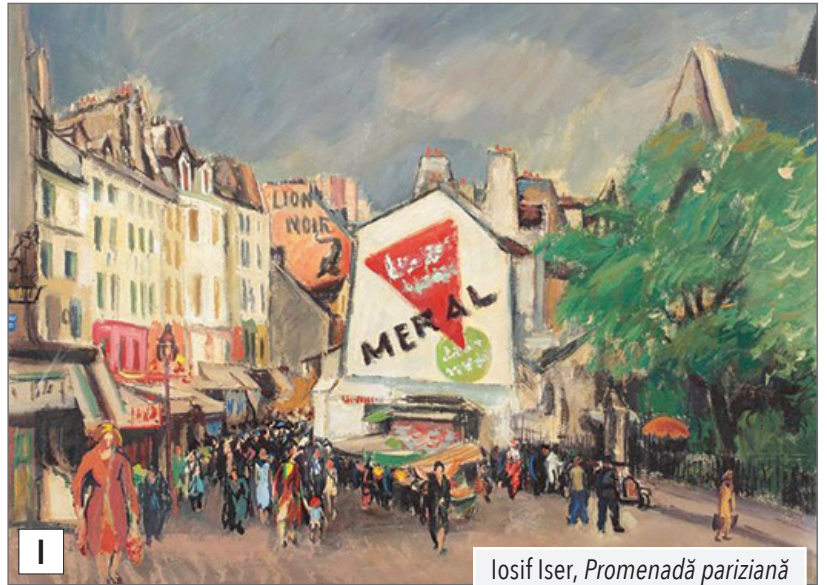
Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Iosif Iser, Camil Ressu sunt doar câțiva dintre marii pictori români din prima jumătate a secolului XX. Impresioniști sau cubiști, expresioniști sau fovisti*, mari desenatori și colorști, ei au influențat decisiv pictura românească (fig. H, I).

În aceeași perioadă, sculptura îi are ca reprezentanți pe Frederic Storck, fiul lui Karl Storck, Ion Jalea, Cornel Medrea, Oscar Han, Gheorghe D. Anghel (fig. J, K).

H

Theodor Pallady, *Natură statică cu narcise și oglindă*

I

Iosif Iser, *Promenadă pariziană*

J

Ion Jalea, *George Enescu*

K

Gheorghe D. Anghel, *Bustul lui Ciprian Porumbescu*

APLIC ȘI EXPERIMENTEZ CE ÎNVĂȚ

Alege una dintre picturile sau sculpturile prezentate în lecție și realizează o fișă în care să notezi răspunsurile la întrebările: *Ce văd? Ce cred despre lucrare? Ce mă întreb uitându-mă la ea?* Comunică cu o colegă/un coleg despre răspunsurile date.

RECAPITULARE ȘI EVALUARE

Recitește ceea ce ai învățat pe parcursul Unității V – *Istoria artei românești*. Pentru a recapitula activ și eficient, reflectează și completează pe o fișă un tabel asemănător celui de mai jos.

Ce informații ți-au atras atenția în mod deosebit?	În ce contexte din viața ta de zi cu zi poți folosi cele învățate?	Ce ți s-a părut ușor și ce ți s-a părut dificil în învățare? De ce?

(Auto)Evaluează-te:

Rezolvă pe o fișă exercițiile de mai jos. Verifică corectitudinea răspunsurilor, recitind informațiile de la paginile recapitulate și notează fiecare răspuns corect cu ajutorul punctajului dat. Adaugă două puncte din oficiu.

- 2p** 1. Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri (**A** – enunțuri adevărate și **F** – enunțuri false). **(0,5 p** pentru fiecare răspuns corect)
- Cultura Hamangia a fost denumită astfel după vechiul sat cu același nume din comuna Istria, Dobrogea, astăzi satul Baia, județul Tulcea.
 - Civilizația și cultura dacilor s-au dezvoltat în spațiul carpato-dunărean, pe parcursul a câteva sute de ani, și au atins nivelul cel mai ridicat în perioada secolelor II î.Hr.–III d.Hr.
 - Conceptul de *modern* în istoria artei se referă la influența occidentală în ceea ce privește abordarea laică a subiectelor și apropierea de subiectele religioase.
 - Perioada de la începutul secolului XX era numită La Belle Époque, perioada modernă, cu salturi marcante în toate domeniile și viață tihnită, până la începutul Primului Război Mondial.
- 2p** 2. Completează enunțurile de mai jos, folosind cuvintele potrivite. **(0,5 p** pentru fiecare răspuns corect)
- Cea mai veche civilizație din Europa este ...; a primit numele după satul omonim din apropierea lașului, unde s-au descoperit primele vestigii, în anul 1884.
 - Trei dintre marii pictori români ai secolului XX sunt: ..., ... și
- 2p** 3. Asociază termenii din prima coloană cu explicațiile acestora din a doua coloană. **(0,5 p** pentru fiecare asociere corectă)
Tezaurul de la Pietroasa	sit cultural din România înscris în patrimoniul UNESCO.
Biserica <i>Sf. Nicolae</i> (Bogdana)	cel mai valoros monument de arhitectură romanică din Transilvania.
Cetățile dacice din Munții Orăștiei	construcție bisericească de zid, din Moldova, ctitorită de voievodul Bogdan I, în arhitectura căreia se găsesc elemente romanice, gotice și bizantine.
Catedrala romano-catolică <i>Sfântul Mihail</i>	tezaur arheologic format din mai multe obiecte din aur, descoperit în anul 1837, în localitatea Pietroasele, jud. Buzău.
- 2p** 4. Scrie, pe scurt, ce ai aflat despre: Castelul Corvinilor, Cetatea Sighișoarei, Biserica Neagră din Brașov, Palatul de la Potlogi, Ateneul Român, Palatul CEC, Palatul Culturii din Timișoara, Coloana Infinitului. **(0,25 p** pentru fiecare răspuns corect)

RECAPITULARE ȘI EVALUARE FINALĂ

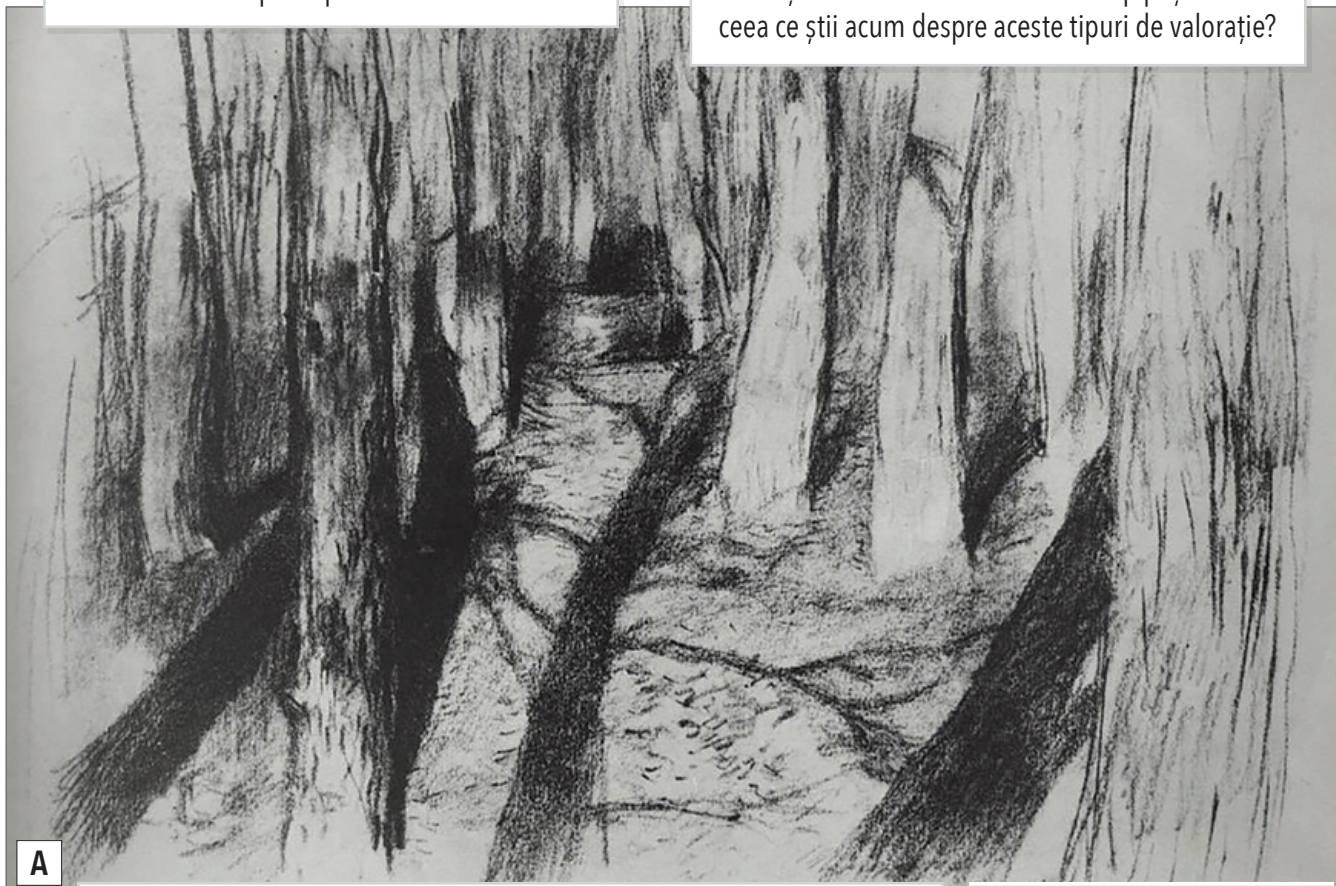
Felicitări! Ai mai încheiat o etapă de călătorie și învățare în minunata lume plină de emoții transmise prin artele plastice. Recapitulează ce ai învățat în acest an școlar printr-un proiect cu titlul: *Folosesc ce învăț!*

Împărțiți-vă în grupuri mici. Recitați împreună cunoștințele noi descoperite în acest an, din fiecare unitate. În timp ce recitați, formulați întrebări făcând legătura între cele învățate și experiența voastră. Scrieți-le pe bilețele. Cel mai ușor, puteți gândi aceste întrebări luându-vă ca reper reproduceri. Puteți să vă inspirați din exemplele date mai jos (fig. A și B). Puneți bilețelele create de fiecare grup mic într-un bol comun la nivel de clasă. Extrageți apoi un număr egal de bilețele și lucrați în continuare în același grup creat inițial. Răspundeți la întrebări, cooperând și comunicând eficient. Uniți într-o formă creativă răspunsurile voastre, incluzând una sau mai multe concluzii din care să reiasă în ce contexte din viața voastră de zi cu zi veți putea folosi ce ați învățat în acest an la disciplina *Educație plastică*. Prezentați rezultatul final întregii clase.

Apreciați-vă munca în grup folosind (Auto)Evaluarea de la pagina 87.

Ce materiale și instrumente preferi să folosești atunci când te exprimi prin desen? De ce?

Care este diferența dintre valorația în creion și valorația în cărbune? Când/Cu ce scop poți folosi ceea ce știi acum despre aceste tipuri de valorație?

A

Ce peisaje îți plac? Care sunt pașii necesari pentru realizarea unui peisaj? Ce perspective preferi să folosești atunci când realizezi un peisaj?

Isaac Levitan, *Trunchiuri de copaci*

B

Hans Memling, *Natură moartă cu o vază cu flori*

Ce materiale și instrumente preferi să folosești atunci când te exprimi prin pictură? De ce?

Care este pictura ta preferată dintre cele pe care le-ai descoperit în acest an școlar? De ce? Ce anume ți-a atras atenția în mod special?

Peisaj sau natură statică? Cu care formă rezonezi mai mult? De ce?

Prin ce se caracterizează compozițiile statice? Dar cele dinamice? Ce te inspiră mai mult: compozițiile statice sau cele dinamice? Cele cu un singur centru de interes sau cele cu mai multe centre de interes? De ce?

Cum se poate realiza modularea în pictură?

Ce semnificație au pentru tine culorile? Care sunt cele mai prezente în acest moment în viața ta? De ce?

Prin ce se caracterizează compoziția decorativă?

Ce principii ale artei decorative observi cu ușurință în natură, în drumul spre școală sau în spațiile libere în care petreci timp liber?

În ce contexte din viața de zi cu zi poți folosi ceea ce ai învățat despre principiile decorative?

Ce elemente din natură preferi să stilizezi? Care este preferatul tău? De ce?

În ce contexte din viața de zi cu zi folosești stilizarea?

AUTOEVALUARE DE GRUP

Data:

Clasa:

Numele membrilor din grup:

În grupul de lucru, decideți care sunt răspunsurile care descriu cel mai bine felul în care ați acționat împreună și felul în care v-ați simțit. Completați o fișă cu comentarii specifice, urmărind posibilul plan de mai jos:

- ✓ Proiectul răspunde sarcinii date în proporție de
- ✓ Ne-am încadrat în timpul dat și am făcut un bun management al timpului fiecăruia dintre noi, respectiv
- ✓ Am cooperat procedând astfel:
- ✓ Ideile formulate în grupul nostru au fost
- ✓ Ne-am apreciat și ne-am încurajat reciproc. Am folosit expresii de felul:
- ✓ Lucrând împreună, am simțit
- ✓ Cel mai bine ne-am descurcat la
- ✓ Mai puțin bine ne-am descurcat la
- ✓ Data viitoare am putea îmbunătăți

DICTIONAR

acant = specie de plante cu frunze mari, uneori spinoase, și rădăcini folosite în medicină;

aducțiune = conductă sau canal prin care se transportă un lichid;

ambient = mediul în care trăim;

anvergură = importanță, amploare a unei acțiuni, a unui proiect;

atlaz = țesătură de mătase lucioasă numai pe o parte;

CEC = Casa de Economii și Consemnațiuni;

circumscriș = delimitat;

concomitent = care se întâmplă în același timp;

contre-jour = efect optic datorat luminării unui obiect din partea opusă celeia din care îl privim;

cotidian = familiar, obișnuit;

ctitorie = biserică, mănăstire, instituție întemeiată de un ctitor;

dinamic = plin de mișcare, de acțiune;

elită = grup de persoane care reprezintă ceea ce este mai bun, mai demn de a fi ales;

etnic = privitor la formule de cultură și de civilizație specifice unui popor;

evoca = a aduce în prezent fapte, evenimente și împrejurări;

exuberanță = manifestare spontană de bucurie;

fiord = golf marin îngust;

fovism = curent în pictura franceză de la începutul secolului XX, care reprezenta lumea concretă în culori violente, folosind tonuri pure și renunțând la perspectivă;

ideologic = care aparține unei idei, care exprimă o idee;

impresionist = artist care susține renunțarea la contururi precise, la detalii, la clarobscur, pentru a reda cât mai sugestiv lumina;

imprevizibil = care nu poate fi prevăzut;

incandescent = stare a unui corp care, datorită temperaturii ridicate, emite lumină;

laic = care este din afara sferei religiei;

lapidarium = colecție de pietre mari sculptate sau gravate (statui, pietre de mormânt);

linear = desen în linii geometrice;

mindset = mod de gândire;

monitorizare = supraveghere;

octaedric = corp în spațiu alcătuit din două piramide tetragonale regulate egale, unite la bazele lor;

omonim = care are același nume;

penel = pensulă mică, cu păr fin și suplu, cu care se pictează;

plein-air = pictură realizată în aer liber, cu scopul sugerării atmosferei și luminii specifice peisajului natural;

plod = copil;

premisă = idee de bază, punct de plecare;

promotor = inițiator;

recognoscibil = care poate fi recunoscut;

releva = a sublinia, a evidenția;

relevant = care iese în evidență;

reținut = potolit, rezervat;

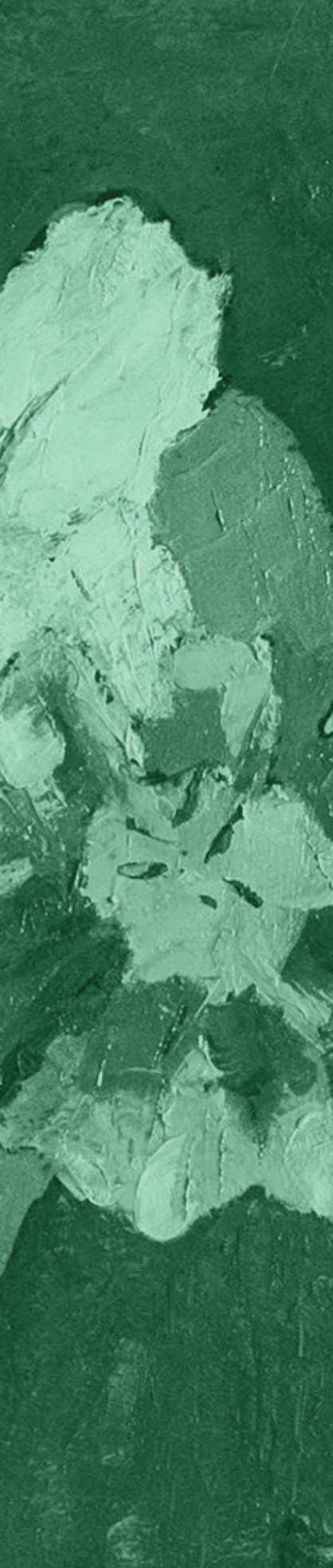
sit = arie naturală protejată;

strategie = plan al mișcărilor unui jucător ținând seama de orice situație care poate apărea în cursul jocului;

tihnit = liniștit, lipsit de griji;

ukiyo-e = gravură tradițională japoneză (se realizează prin incizarea desenului pe mai multe plăci din lemn și imprimarea succesivă a culorilor pe o coală de hârtie);

UNESCO = Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

Manualul este prezentat în variantă tipărită și în variantă digitală. Varianta digitală are un conținut similar celei tipărite. În plus, cuprinde o serie de activități multimedia interactive de învățare (exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme, simulări).

Natura ne aseamănă, educația ne deosebește.

Confucius

Tradiție din 1989

 www.litera.ro

ISBN 978-630-342-047-9

9 786303 420479